

A BUDAPESTI NEMZETKÖZI
EUCHARISZTIKUS KONGRESSZUS
TEOLÓGIAI BIZOTTSÁGA

„MINDEN FORRÁSOM BELŐLED FAKAD”

*Az Eucharisztia a keresztény élet
és az Egyház küldetésének forrása*

NEMZETKÖZI EUCHARISZTIKUS KONGRESSZUSOK PÁPAI BIZOTTSÁGA
TEOLÓGIAI BIZOTTSÁG

„MINDEN FORRÁSOM BELŐLED FAKAD”

RÓMAI DOKUMENTUMOK

LI

NEMZETKÖZI EUCHARISZTIKUS KONGRESSZUSOK PÁPAI BIZOTTSÁGA

PONTIFICIUS COMITATUS EUCHARISTICIS INTERNATIONALIBUS
CONVENTIBUS PROVEHENDIS

TEOLÓGIAI BIZOTTSÁG — COMMISSIO THEOLOGICA

„MINDEN FORRÁSOM BELŐLED FAKAD”

*Az Eucharisztia
a keresztény élet és az Egyház
küldetésének forrása*

Teológiai és lelkipásztori megfontolások
az 52. Nemzetközi Eucharisztikus Kongresszusra készülve
– Budapest, 2020. szeptember 13–20. –

SZENT ISTVÁN TÁRSULAT
AZ APOSTOLI SZENTSZÉK KÖNYVKIADÓJA
BUDAPEST 2019

Készítette
a Budapesti Nemzetközi Eucharisztikus Kongresszus
Teológiai Bizottsága

DOLHAI LAJOS elnök,
DEÁK VIKTÓRIA HEDVIG OP,
CSÉPÁNYI GÁBOR, FARKAS LÁSZLÓ, IVANCsó ISTVÁN,
KOCsis IMRE, KOVÁCS ZOLTÁN, PUSKÁS ATTILA

Nihil obstat
Budapestini, die 14 Martii 2019
Dr. Attila Puskás
ensor deputatus

Nr. 933-3/2019
Imprimatur
Péter Card. Erdő
primas, archiepiscopus

© Budapesti Nemzetközi Eucharisztikus Kongresszus
Teológiai Bizottsága, 2019
Hungarian edition © Szent István Társulat, 2019

ISSN 2061-6562
ISBN 978 963 277 791 7

Szent István Társulat
1053 Budapest, Veres Pálné utca 24.
www.szit.katolikus.hu
Felelős kiadó: Dr. Rózsa Huba alelnök
Felelős kiadóvezető: Farkas Olivér igazgató
Készült a Szekszárdi Nyomdában
Felelős nyomdavezető: Vadász Katalin ügyvezető igazgató

TARTALOM

1. BEVEZETÉS	7
1.1. A Nemzetközi Eucharisztikus Kongresszus	7
1.2. Magyarország	7
1.3. A Nemzetközi Eucharisztikus Kongresszus célkitűzései	10
2. „TENÁLAD VAN AZ ÉLET FORRÁSA”	12
2.1. Isten az élet forrása	12
2.2. „Aki szomjazik, jöjjön hozzám és igyék” ...	14
2.3. „Minden forrásom belőled fakad” (Zsolt 87,7)	16
3. AZ EUCHARISZTIA MINT A KERESZTÉNY ÉLET FORRÁSA	20
3.1. Az újszövetségi alapok	20
Az „Úr vacsorája”	20
A „kenyértörés”	22
Pál tanúságtétele	23
János és az „élet kenye”	24
3.2. Az Úr vacsorájától az Egyház Eucharisztiajáig	25
3.3. Középkori szintézis	27
3.4. A reformáció és a Trienti Zsinat	28
4. AZ EUCHARISZTIA A II. Vatikáni Zsinaton	31
4.1. Az Eucharisztia a keresztény élet forrása és csúcspontja	31
4.2. Az Eucharisztia építi az Egyházat	34
5. AZ EUCHARISZTIA ÜNNEPLÉSE AZ EGYHÁZI ÉLET FORRÁSA ÉS CSÚCSPONTJA	37

5.1. Az eucharisztikus ünneplés	
a keresztyén élet forrása	39
<i>a) Bevezető szertartások</i>	39
<i>b) Az ige liturgiája</i>	40
<i>c) Az Eucharisztia liturgiája</i>	42
<i>d) Az áldozás szertartása</i>	44
<i>e) Befejező szertartás</i>	45
5.2. Az Eucharisztia tisztelete	
a szentmisén kívül	46
6. AZ EUCHARISZTIA	
MINT A TEREMTETT VILÁG	
ÁTALAKULÁSÁNAK FORRÁSA	51
6.1. Az Eucharisztia kozmikus jelentősége	51
6.2. Szentmise a világ oltárán	52
6.3. Az Eucharisztia és a teremtett világ	
átalakulása	54
7. AZ EUCHARISZTIA A SZENTSÉG FORRÁSA	56
7.1. A 20. századi magyar vértanúk példája	56
7.2. Egyetemes meghívás az életszentségre	59
7.3. A mindennapi életben	61
8. AZ EUCHARISZTIA A MISSZIÓ	
ÉS A TESTVÉRI SZOLGÁLAT FORRÁSA	67
8.1. A beteljesedett küldetés szentsége	67
8.2. Emmauszból Jeruzsálembe	68
8.3. Az Eucharisztia és a testvéri szolgálat:	
az Egyház diakóniája	71
8.4. Az Eucharisztia és a megkereszteltek	
egysége: az Egyház közössége	73
8.5. Az Eucharisztia és a kiengesztelődés	78
9. „AVE VERUM CORPUS,	
NATUM DE MARIA VIRGINE”	83
IMÁDSÁG AZ 52. NEMZETKÖZI	
EUCHARISZTIKUS KONGRESSZUSRA	87

1. BEVEZETÉS

1.1. A Nemzetközi Eucharisztikus Kongresszus

A Nemzetközi Eucharisztikus Kongresszusok az Egyház nagy nyilvános megjelenéseihez tartoznak, hangsúlyozzák és kiemelik az Eucharisztia jelentőségét a keresztények életében és az Egyház gyakorlatában. Az indulás 1881-re nyúlik vissza, és a cél már akkoriban is az volt, hogy az Eucharishtiában valóságosan jelen lévő Jézus Krisztust dicsőítse, tanúsítva Isten végtelen szeretetét a világ iránt. A kongresszusok nyomán a keresztény közösségekben pozitív folyamatok indultak el, amelyek választ adtak az emberek várákozására és hozzájárultak egy emberségesebb, igazságosabb és békésebb világ formálásához; mindezt az Eucharisztia ünnepléséből kiindulva.

Magyarország már otthont adott egy ilyen eseménynek: az emlékezetes 1938-as eucharisztikus kongresszus Budapesten zajlott. Nyolcvankét év elteltével ugyanitt rendezik meg a kongresszust, merőben más történelmi és társadalmi körülmények között.

1.2. Magyarország

Magyarország nagyon mély keresztény gyökerekkel rendelkezik. Szent István (1000–1038), első királyunk vezette el a magyar népet az európai keresztény népek közösségébe. A középkori uralkodócsaládok közül az Árpád-ház adta a legtöbb szentet a Katolikus Egyháznak, de az újabb korokból is vannak ebből

a hazából származó, másokért életüket adó vértanú szentek és boldogok. A történelemben sok viharon, viszontagságon segítette át a magyar népet a keresztény hit, a nagy elődök kitartása, helytállása, tanítása és példája. Ezért is érvényes a magyar népre: *„Múltunk a reményünk, Krisztus a jövőnk.”*

Magyarország legutóbb 1938-ban rendezte meg a Nemzetközi Eucharisztikus Kongresszust, az *„Eucharistia, vinculum caritatis”* jelmondat köré építve fel az eseményt. Az akkori, feszültségekkel terhes, forrongó világban, az elkerülhetetlennek látszó háború árnyékában a béke utáni vágy élt sokak szívében. A kongresszusi himnuszban énekelve kérték a hívek azt, ami napjainkban is időszerű: *„Forrassz eggyé békességben minden népet s nemzetet.”* A körmenet, illetve az akkori *Statio Orbis* záró szentmisén részt vevő félmillió ember jelenléte kiállítás volt a küszöbön álló háború ellen és a népek közti béke megőrzése mellett.

Mindez azonban nem vette elejét a második világháborúnak, ami Magyarországnak is rengeteg áldozattal járt. A háború utáni, negyven évig tartó kommunista diktatúra idején a keresztényeket rengeteg üldöztetés és elnyomás érte. A szerzetesrendeket 1950-ben feloszlatták, sok papot és hívőt munkatáborokba vagy börtönbe vittek, folyamatosan zaklatták, és sokukat megölték az ateista rendszer kiszolgálói. A katolikus iskolákat nyolc gimnázium kivételével államosították, a vallásgyakorlást tiltották és üldözték, így több százezeren menekültek külföldre, nagyon sokan csak titokban éltek meg a hitüket, illegalitásban működő közösségekben mentették át a keresztény értékeket a következő generációnak. Így a vallásgyakorlók száma drasztikusan lecsökkent, két-három generáció anélkül nőtt fel, hogy keresztény hitben nevelkedett volna. Ennek kö-

vetkeztében a lakosság nagy részében tapasztalható a vallási tudatlanság, a hitközömbösség, sőt nemritkán a több évtizeden keresztül gyakorolt antiklerikális propaganda hatására beidegződött egyházellenesség.

Az 1989-es „felszabadulás” és rendszerváltoztatás után Magyarországon egyfajta fellángolást lehetett tapasztalni a vallásgyakorlásban. Egyre több katolikus és más felekezethez tartozó óvoda, iskola, gimnázium és egyetem indult újra. A politikában és a törvényhozásban megjelentek egyes keresztény értékek. Sok templomot felújítottak, és több helyen újak épültek az országban, a keresztény egyházak és egyházi közösségek pedig részleges anyagi kárpótlást kaptak. A szerzetesi élet különböző formái új erővel láttak újra munkához, és a Karitás szolgálat országon elterjedt, egyre több világi hívő kapcsolódott be az aktív közösségi, plébániai életbe.

A rendszerváltoztatás óta eltelt három évtized alatt sok minden változott – sajnos – negatív irányba is. Amint más posztkommunista országokban, úgy Magyarországon is, a szabadsággal együtt olyan tényezők jelentek meg, amik gyengítették a hit és a vallás megélését: a szekularizáció, az anyagi jólét hajszolása, az elvilágiasodás, a relativizmus és az agnoszticizmus bizonytalansága. Ez vezetett a hívek átlagéletkorának emelkedéséhez, a vallásgyakorlók számának csökkenéséhez: a 10 milliós Magyarországnak a 7–10%-a vesz részt vasárnaponként szentmisén, istentiszteleten. A válság elérte a családi életet, a papi és a szerzetesi hivatásokat is, mivel a fiatalok megszólítása is igen nehéz. Az Egyház társadalmi jelenlétének hatékonysága is csökkent, ugyanakkor egyre több felnőtt keresi a hitet, az élet nagy kérdéseire a válaszokat, és remélhetőleg megtalálja azokat az Egyházban.

1.3. A Nemzetközi Eucharisztikus Kongresszus célkitűzései

A 2020-as eseményre való készüllet – és annak ünneplése – rendkívüli lehetőségét kínálja annak, hogy a kulturális örökségben és barátságban velünk osztozók együtt kiálljanak, és a társadalom előtt is nyíltan megvallják hitüket. Ahogy Szent VI. Pál pápa mondta: *„A mai embert inkább érdeklik a tanúk, mint a tanítók, és ha mégis hallgat a tanítókra, azért teszi, mert ők egyben tanúk is.”*¹

Ezért a kongresszus meghívás és jó esély a katolikusok számára, hogy hitükben megerősödjenek, és megosszák a körülöttük élőkkel reményüket: a szeretet, az élet, az öröm és minden forrásunk az Eucharishtiában köztünk lévő Krisztusból fakad.

Az Eucharishtiában való részvétel megerősíti a hitek hitét, újjáépíti keresztény identitásunkat, és elmélyíti kapcsolatunkat Krisztussal és felebarátainkkal. Így a keresztények emelt fővel, bátor derűvel, krisztusi szeretettel és alázattal tehetnek tanúságot a világ előtt az Igazságról a jelenkor társadalmában, amelyet a relativizmus diktatúrája jellemez.

A Nemzetközi Eucharisztikus Kongresszus egyben jó alkalom a keresztények közötti párbeszéd elmélyítésére is, hiszen sokkal több minden köt össze bennünket, mint ami szétválaszt. A Szentlélek vezetésével mód nyílik egymás meghallgatására, megértésére, a közös pontok keresésére, a vitás kérdések megbeszélésére és az igazságban a jövő útjainak kutatására. Egyedül a krisztushívők együttes tanúságtétele tudja az örömhírt elvinni a nemhívókhöz.

¹ VI. PÁL, *Evangelii nuntiandi* [EN] apostoli buzdítás (1975), 41.

A kongresszus minden társadalmi réteghez tartozó emberhez fordul, ugyanazzal a *kérügmával*, ami az Egyház küldetésének megkezdésekor az evangéliumi üzenetet hordozta: Isten, minden élet forrása, feltétel nélkül szereti minden teremtményét. Ezért küldte el hozzánk Fiát, Jézust, aki emberré lett Szűz Mária méhében. Igéjével és üzenetével, halálával és feltámadásával eltörölte minden bűnünket, és a Szentlélek munkája révén örökké Egyházában él. Aki szabadon elfordul a rossztól és hittel elfogadja Krisztust Megváltójának, a keresztségben belép a megváltottak családjába és Isten fiainak nagy közösségének tagjává válik.

A világméretű eucharisztikus kongresszuson hálát adunk Krisztusnak és dicsőítjük őt, aki egyedül képes örök életet adni! Azért imádkozunk, hogy az eucharisztikus forrásból fakadó öröm ne csak Magyarországra, hanem a közép-európai térség országaira, Európára és az egész világra is kiáradjon. Ezáltal lelki megújulást hozzon mindenki számára, irányt mutasson az evangélium szellemében, hitet adjon a bizonytalanságban élőknek, reményt az elcsüggedteknek, és egy csepp szeretetet a magányosság és a kapcsolatok elsorvasztó távolság legyőzésére.

2. „TENÁLAD VAN AZ ÉLET FORRÁSA”

2.1. Isten az élet forrása

A Biblia alapmeggyőződése, hogy minden élet forrása Isten, hiszen mindaz, ami az embereknek akár a természetes, akár a természetfeletti élethez szükséges, tőle származik.² A földi élethez nélkülözhetetlen táplálékok végeredményben az ő ajándékai. Már az ember teremtéséről szóló szemléletes elbeszélésben (vö. Ter 2,4b–25) nagy hangsúlyt kap az a tény, hogy Isten nemcsak megteremti az embert, hanem egyúttal abba az Édenkertbe helyezi, amely tele van mindenféle gyümölcsfával, s amelyet négy folyó öntöz, táplál. Az ember tehát nemcsak az életét köszönheti Istennek, hanem az élet fenntartásához szükséges javakat is.

Isten gondviselő szeretete a pusztai vándorlásról szóló elbeszélésekben is a figyelem középpontjában áll. A sivatagban vándorló izraelitáknak maga az Úr biztosítja, Mózes közvetítésével, a szükséges táplálékot: a manna és a fürjek által az ételt (vö. Kiv 16,1–15), a sziklából fakasztott víz által az italt (vö. Kiv 17,1–7; Szám 20,1–13). A későbbi bibliai hagyomány már úgy beszél ezekről a valóságokról, mint közvetlenül Istentől kapott adományokról. Ezt a szemléletet főként a zsoltárok tanúsítják: *„Megrepezttette a sziklát a pusztában, s a kicsorduló forrásból bőven adott inni. Patakokat*

² A bizánci egyház hívei naponta felidézik a reggeli zsolozsmában: *„Mert nálad van az életnek forrása, és a te világosságodban látjuk meg a világosságot.”*

csalt elő a sziklából, és vízüket bőven árasztotta. (...) Manát hullatott az égből eledelül, égi kenyeret adott nekik. Az erősek kenyerét ette az ember, ételt küldött nekik bőségesen” (Zsolt 78,15–16.24–25). – „Áhítozásukra fürjeket küldött, és égi kenyérrel lakatta jól őket. Sziklát nyitott meg és víz tört elő, patakban folyt a pusztán végig” (Zsolt 105,40–41).

A sziklából fakasztott víz hagyományában, bár a víz közvetlenül a sziklából jön, annak végső forrása maga Isten. S így a víz nemcsak egyszerű italként jelenik meg, hanem az Istentől jövő üdvjavak szimbólumaként is. Sőt, jó néhány ószövetségi szövegben már kizárólag ez az átvitt értelem dominál: *„Tenálad van az élet forrása, a te fényedben látjuk a világosságot”* – hirdeti a zsoltáros (Zsolt 36,10). Jeremiás próféta pedig így korholja a hűtlen Izraelt: *„Mert kétszeres gonoszságot követett el népem: elhagytak engem, az élő vizek forrását, azért, hogy ciszternákat ássanak maguknak, ciszternákat, amelyek megrepedeznek, így nem tarthatják meg a vizet”* (Jer 2,13). Nagyon figyelemre méltó az az ígéret, amely Izajás könyvének egyik himnikus szövegében olvasható: *„Nézzétek: Isten az üdvösségem! Bizalom tölt el, s nincs bennem félelem, mert az Úr az erősségem, a dicsőítő énekem, és az üdvösségem. Örömmel merítetek majd vizet az üdvösség forrásaiból”* (Iz 12,2–3).³

Az idézett szövegek egyértelműen Istent tekintik forrásnak, ahonnan mindazok az adományok erednek, amelyekre az embereknek az üdvösség távlatában szükségük van.

³ Említésre méltó az Izajás-könyv későbbi részében olvasható fel szólítás is: *„Ti szomjazók, gyertek a vizekre mind, és bár nincsen pénzetek, siessetek ide! Vegyetek ingyen gabonát, és egyetek!”* (Iz 55,1).

2.2. „Aki szomjazik, jöjjön hozzám és igyék”

A víz a lelki javak szimbólumaként az Újszövetségben is megjelenik, főképp Szent János evangéliumában. Jézus a jeruzsálemi templomban, a sátoros ünnep utolsó napján így szól a hallgatóságához: *„Aki szomjazik, jöjjön hozzám és igyék, aki hisz bennem: belsejéből, az Írás szava szerint, élő víz folyói fakadnak”* (Jn 7,37–38). A hét napig tartó sátoros ünneppel a pusztai vándorlásra emlékeztek a jámbor izraeliták, s az ünneplés során kiemelt hangsúlyt kapott a víz, mint Istentől kapott adomány. Az ünnep folyamán ugyanis hét napon keresztül reggelente, papok és leviták vezetésével, az ünneplő tömeg a Siloe tavához ment, ahonnan aranyedényekbe vizet merítettek, miközben a már idézett bibliai mondatot recitálták: *„Örömmel merítetek majd vizet az üdvösség forrásaiból”* (Iz 12,3). A templomba visszatérve a vizet az áldozati oltárra öntötték. Ezen ünnepi szertartás fényében Jézus önmagát nevezi az üdvösség forrásának, amelyre az idézett prófétai mondat vonatkozik.⁴

Ám nem feledhetjük, hogy az evangélista a Szentlélekre értelmezi ezt a mondást, akit a Krisztusban hívők fognak megkapni, a kereszten történő megdicsőülése, halála, és feltámadása által. Pünkösdt mintegy elővételezve, Krisztus már a kereszten közvetítet-

⁴ Órigenésztől kezdve igen meghatározóvá vált az az értelmezés, amely az élő vizet a hívek belsejéből származtatja. A mai biblikusok többsége – éppen az ószövetségi háttér, valamint a sátoros ünnep sajátos jellege miatt – úgy látja, hogy az élő víz folyói Krisztusból jönnek elő. Vö. R. SCHNACKENBURG, *Das Johannes-evangelium II*, Freiburg 1980, 214; J. RATZINGER – XVI. BENEDEK, *A Názáreti Jézus I.*, Budapest 2007, 207–208.

te Szentlelkét, amikor *„átadta a lelkét”* (Jn 19,30).⁵ Jézus átszúrt oldalából pedig vér és víz jött elő (vö. Jn 19,34), amit az egyházi hagyomány a szentségekre vonatkoztat: a víz a keresztségre, a vér pedig az Eucharisziára utal.

Jól tükrözi ezt a szemléletet Jézus Szentséges Szíve ünnepi miséjének prefációja: *„Ő csodálatos szeretetből életét áldozta, s a keresztfán magasba emelve odaadta önmagát értünk; majd vér és víz ömlött sebhelyéből, mely átszúrt oldalán nyílt, hogy onnét jöjjenek létre a szentségek, melyekkel Egyházát élteni, és mindenki vonzódjék az Üdvözítő feltárt Szívéhez, mindig örömmel merítve az élet vizéből, melyet az üdvösség forrása bőséggel áraszt.”*⁶

A Jézus oldalából kifolyó vérnek eucharisztikus értelmezését alátámasztja „az élet kenyéréről” szóló beszéd vége, amely a János-evangélium 6. fejezetében található, s amelyben Jézus a testéről mint ételről, a vérről, pedig mint italról beszél (vö. Jn 6,53–58). Emellett Szent János első levelére is utalhatunk, amelyben a vér és a víz ismét együtt szerepel, sőt a Szentlélek jelentősége is láthatóvá válik: *„Tehát hárman tanúskodnak: a Lélek, a víz és a vér, és ez a három egy”* (1Jn 5,7–8). A keresztség és az Eucharisztia a Szentlélek által lesz az üdvösség forrásává.

Ez a gondolat Szent Pálnak a Korintusiaknak írt első levelében is megjelenik, amikor az apostol a pusztai vándorlásra utal vissza: *„Mindnyájan ugyanazt a lel-*

⁵ Vö. I. DE LA POTTERIE, *Studi di cristologia giovannea*, Genova 1986, 285.

⁶ A *Római Misekönyv* ezen prefációjában Szent Ágoston értelmezése visszhangzik; vö. *Tractatus in Iohannis Euangelium*, CXX, 2; in Nuova Biblioteca Agostiniana (NBA), vol. XXIV/2, p. 1912.

ki ételt ették, ugyanazt a lelki italt itták. Ittak ugyanis a lelki sziklából, amely kísérte őket, s a szikla Krisztus volt” (10,3–4).

2.3. „Minden forrásom belőled fakad” (Zsolt 87,7)

Az Eucharisztia nemcsak az egyes keresztények számára forrás, hanem a keresztények közössége, az Egyház számára is. Sőt, ahhoz, hogy az Eucharishtiában jelen levő Krisztus állandó forrásunk legyen, nélkülözhetetlen az Egyház közvetítése.

Ennek megértéséhez érdemes visszatérnünk az Ószövetséghez, éspedig ahhoz a szöveghez, amelyből a jelenlegi, 52. Nemzetközi Eucharisztikus Kongresszus jelmondata származik. A 87. zsoltárról van szó,⁷ amelynek szövegét célszerű teljes egészében közölni.

*„Szent hegyeken vetette meg alapjait,
jobban szereti Sion kapuit az Úr,
mint Jákob többi hajlékát.
Dicsőséges dolgokat mond rólad, Isten városa!
Ráhábot és Babilont azok között említem,
akik ismernek engem;
íme, Filisztea, Tírusz és Etiópia népe:
mind ott született.*

⁷ A zsoltárra a *Héber Biblia* számozása szerint utalunk. A *Septuagintában* és a *Vulgatában* a 86. zsoltárként szerepel az imádság. A zsoltár magyar szövegét ez esetben a Szent Jeromos Katolikus Bibliatársulat által kiadott ún. *Káldi-Neovulgáta* fordításból vettük. Egyéb helyeken a Szent István Társulat által kiadott Bibliából idézünk.

Sionról mondják majd:

»Ez is, az is ott született,

és maga a Fölséges erősíti meg.«

Bejegyzi majd az Úr, a népek könyvébe:

»Ezek itt születtek.«

Körtáncban fogják majd énekelni:

»Minden forrásom tebenned fakad.«”

A zsoltár az úgynevezett „Sion-énekek” csoportjába tartozik, amelyben Jeruzsálem kiválasztottsága és kiváltságos pozíciója áll a figyelem középpontjában.⁸ Miként a zsoltár eleje hirdeti, az Úr minden más izraelita településnél jobban szereti „Sion kapuit”, a szent várost, amelyben a templom található, és ahol a dávidi dinasztia lakozik.⁹ És maga Jahve az, aki jeruzsálemi polgárjogot ad azoknak a nemzeteknek, akik „ismerik” őt.

A zsoltárban megfogalmazott ígélet két szempontból is rendkívül figyelemreméltó. Egyfelől a nemzetek felsorolása Egyiptommal (= Ráhábbal) és Babilonnal kezdődik. Jól tudjuk, hogy ezek a népek Izrael főellenégeinek számítottak, most viszont, mint Izrael Istenét hittel elfogadók, a szent város teljes jogú polgáraiként jelennek meg. Másfelől a felsorolásban a négy égtáj tárul elénk: Egyiptom / nyugat – Babilon / kelet – Filisztea, Tírusz / észak – Etiópia / dél. Így az öt tagból álló nemzet-lista voltaképp az egész világot megjelenti. Jeruzsálem tehát úgy jelenik meg, mint az a hely, amelyben az „Isten ismerete” által egységre és békére találnak a különböző, korábban ellenséges viszony-

⁸ A Sion-énekek csoportjába az alábbi zsoltárok tartoznak: 46; 48; 76; 84; 87; 122.

⁹ G. RAVASI, *I Salmi II*, Bologna 1986, 800.

ban álló népek. A zsoltár végén ezek az egységre jutott nemzetek szólalnak meg, és liturgikus ünneplés keretében hirdetik: *„Minden forrásom tebenned fakad.”*

Az a gondolat, hogy a végidőben Jeruzsálem, illetve a jeruzsálemi templom az élő víz forrása lesz, a prófétai iratokban is megjelenik. *„Azon a napon forrás fakad Dávid háza és Jeruzsálem lakói számára, hogy megtisztuljanak a bűntől és a tisztátalanságtól”* – olvassuk Zakariás könyvében (13,1). Ezekiel könyvében egy hosszabb látomás található arról, hogy a templom keleti oldalán víz fakad, majd hatalmas, hajózható folyóvá növekszik (vö. 47,1–12). Ezek a prófétai szövegek, a 87. zsoltárhoz hasonlóan, a paradicsomi állapot visszatérését hirdetik, amelyre a bőség, a termékenység és a béke jellemző. *„Sionból egy új, termékeny és zöldellő, örömteli és áldott teremtés bontakozik ki.”*¹⁰

A keresztény hagyomány a 87. zsoltárt az Egyházra vonatkoztatva értelmezi, abban a meggyőződésben, hogy az igazi Sion, illetve a „mennyei Jeruzsálem” az Egyházzal azonos (vö. Gal 4,26; Zsid 12,22–24). *„Sion ugyanis földi város volt, csak mintegy árnyékképe annak a Sionnak, amelyről itt szó van, annak a mennyei Jeruzsálemnek, amelyről az Apostol ezt mondja: »Amely mindannyiunk anyja« (Gal 4,26).”*¹¹ Az Egyház az a közösség, amelyben a *„minden törzsből, nyelvből, népből és nemzetből”* megváltottak (Jel 5,9) s az Istent *„Lélekben és igazságban”* imádók (Jn 4,24) egységre lelnek és egyetlen testet alkotnak.

¹⁰ Uo., 802.

¹¹ SZENT ÁGOSTON, *Zsoltármagyarázatok II.*, Budapest 2015, 552: *„Erat enim quaedam civitas Sion terrena, quae per umbram gestavit imaginem cuiusdam Sion de qua modo dicitur, coelestis illius Ierusalem de qua dicit Apostolus: Quae est mater omnium nostrum”*; vö. *Enarrationes in Psalmos*, 86,2 in NBA, vol. XXVII/I.

Szépen ír erről Szent Pál: *„Az áldás kelyhe, amelyet megáldunk, nemde a Krisztus vérében való részesedés? És a kenyér, amelyet megtörünk, nemde a Krisztus testében való részesedés? Mert egy a kenyér, s egy test vagyunk mi sokan, hiszen mindnyájan egy kenyérből részesülünk”* (1Kor 10,16–17). Az eucharisztikus ünneplés során a Krisztus testében és vérében való részesedés valóságos közösséget teremt Krisztussal, egyúttal az ő Testét, az Egyházat is építi. Mindazok, akik részesednek Krisztus testének és vérének szentségében, egy testté, egyetlen közösséggé válnak. Mivel a hívek ugyanaból a forrásból merítenek, ezért ez a forrás lesz számukra az egység igazi biztosítója.

3. AZ EUCHARISZTIA MINT A KERESZTÉNY ÉLET FORRÁSA

3.1. Az újszövetségi alapok

Történelmének kezdete óta az Egyház, hűen az Úr parancsához, amelyben meghagyta: *„Ezt cselekedjétek az én emlékezetemre”* (Lk 22,19; 1Kor 11,24) úgy ünnepelte az Eucharisziát, hogy két elnevezéssel utalt rá: *„az Úr vacsorája”* (1Kor 11,20), illetve *„kenyértörés”* (ApCsel 2,42).

Ez a két elnevezés az eucharisztikus misztériumot összekapcsolja Jézus utolsó vacsorájával, amelyet az apostolaival költött el, de utal az apostoli egyház ünnepi összejöveteleire is.

Az „Úr vacsorája”

Az *„Úr vacsorája”* megnevezés kiemeli, hogy az eucharisztikus cselekményt a kezdetektől fogva úgy értelmezték, mint az Úr húsvétjának újraélését, amikor megemlékeznek arról, amit elárultatása éjszakáján mondott.

Az utolsó vacsorán Jézus önmagát ajánlja fel a kenyér és a bor átadásának gesztusával, prófétai módon megelőlegezve halálának és feltámadásának húsvéti titkát: a megtört kenyér az ő átadott teste; a felkínált bor pedig az ő kiontott vére. Az önátadás egy étkezés formájában zajlik: *„vegyétek és egyétek, (...) vegyétek és igyatok belőle mindnyájan”*, mindezt Jézus a közösség

és a megbocsátás eseményeként ajánlja fel. Így az utolsó vacsora Jézus húsvétot megelőző és azt követő élete teljességének exegéziseként áll előttünk. Az ő léte a halál és az élet misztériuma, hogy követői elnyerhessék benne és általa a feltámadottak életét.

Jézus utolsó vacsorája beleilleszkedik azoknak az étkezéseknek a sorába, amelyet a Mester a bűnösökkel együtt fogyasztott el a földi élete során, és a tanítványaival a feltámadása után. Amikor a bűnösökkel ült le egy asztalhoz, Jézus azt hirdette meg ezzel, hogy személyével megkezdődött az egyetemes bűnbocsánat, amelyet a próféták előre hirdettek a messiási időkre vonatkoztatva, és egyben azt is kinyilvánította e gesztusával, hogy az üdvösség lakomájára mindnyájan hivatalosak az örökkévalóságban (vö. Iz 25,6).

Ami a feltámadt Úrnak a tizenegy apostollal elköltött étkezéseit illeti, ezek nem csupán arra szolgálnak, hogy meggyőzze őket feltámadása tényéről, hanem arról biztosítja őket, hogy a *Küriosz* továbbra is jelen van az övéi között a húsvéti vacsora jele által. Legszembetűnőbb ez az emmauszi tanítványok történetének elbeszélésében, amely nagyon jelentős mértékben tükrözi az apostoli közösség eucharisztikus hitét. Itt megmutatkozik az Üdvözítő, akinek felismerik a személyes jelenlétét igéjének befogadása és a kenyértörés gesztusa által.

Jézus számára a húsvét azt jelentette, hogy átmegy a halálból az életbe, miközben „*övéit (...) mindvégig szerette*” (Jn 13,1). Az eucharisztikus emlékezés tanítványai számára is a halálból az életbe történő folytonos átmenet cselekménye, mellyel a Feltámadott jelenlétét hirdetik Egyházában.

A „kenyértörés”

Ez a megnevezés olyan valóságra utal, amely már korábban jelen volt a zsidó közegben, és arra a közösségre mutat, amelyet a keresztények minden egyes alkalommal átélnek, amikor összegyűlnek, hogy megtörjék az egyetlen kenyeret az egyetlen oltárnál, hogy így egyetlen testté, Jézus Krisztus testévé váljanak.

Az Apostolok Cselekedeteinek elbeszélésében a kenyértörés jelentékeny egyházi keretbe illesztve szerepel. Azok, akik eljutottak a hitre, *„a kenyeret házaknál törték meg, s örömmel és egyszerű szívvel vették magukhoz az ételt”* (2,46), és *„állhatatosan kitartottak az apostolok tanításában és közösségében, a kenyértörésben és az imádságban”* (2,42).

A kenyértöréssel egybekapcsolódott az új húsvétra emlékezve az Úr igéjének meghallgatása, amelyet a közösség vezetői magyaráztak, a testvéri közös étkezés (*agapé*), az osztozás a javakban és a közös imák az Atyához és Jézus Krisztushoz, a várva várt Messiáshoz.

Az asztalra helyezett adományok felett végzett hálaadásban a közösség megtapasztalta a feltámadt Úr jelenlétét, csatlakozva az apostolok és az emmauszi tanítványok megtapasztalásához; így ünnepelte a Megváltó halálában és feltámadásában egyszer s mindenkorra végbement üdvösséghezó eseményt. Ezzel analóg az a meggyőződés, amelyről Pálnak Troászban, az utolsó apostoli útján végzett kenyértörése említésénél beszél a Szentírás (vö. ApCsel 20, 7–8.11).

Pál tanúságtétele

Kr. u. 50-től kezdve Szent Pál átadja a korintusi közösségnek mindazt, amit megkapott megtérése időszakában, amikor először lépett kapcsolatba az antiochiai és jeruzsálemi közösségekkel. A Korintusiaknak írt első levelében (vö. 11,17–34) az apostol adotttnak tekinti, hogy a közösség eucharisztikus összejöveteleket tart, ahol az Úr vacsoráját ünneplik. Az a fontos számára, hogy emlékeztesse a híveket az Eucharisztia tartalmára. Főképpen arra, hogy miként kell benne hinni, hogyan kell helyesen megünnepelni és megélni azt.

Korintusban az Eucharisztia megünnepelését megelőzte egy közös étkezés, amely a testvéri közösség megjelenítésére szolgált. Ez megfelelt azoknak a törvénelmi körülményeknek, amelyek között Jézus is megünnepelte az utolsó vacsoráját, és ahogyan az eucharisztikus cselekmény megszületett. Így az eucharisztikus összejövetel egybekapcsolódott a testvériség és a szolidaritás megélésével.

Ám ez az összejövetel, ahelyett, hogy a szegényekkel vállalt közösség és szolidaritás kifejezője lett volna, olyan alkalommá lett, amely megosztotta a lelkeket és kiemelte a különbségeket. Erről mondja Pál, hogy ez már nem „az Úr vacsorájának evése és ivása”, mivel nem mutatkozik meg benne Jézus övéivel elfogyasztott vacsorájának valós értelme. Amennyiben nem tartják tiszteletben a testvériséget, nem lesz felismerhető az ünneplésben az, amit az Úr az ő emlékeztére tenni parancsolt, és így az Eucharisztia mélyebb értelmét vetik meg.

Ezért mondja el újra Pál azt, amit ő is kapott, vagyis az utolsó vacsora elbeszélését. Ha az Eucharisztia az Úr halálára való élő emlékezés, a kenyérből és a kehelyből való részesedés azt jelenti, hogy életközösségre lépünk az ő testével és vérével, és egy testté válunk vele. Nem részesedhetünk ténylegesen Krisztus feláldozott testében és kiontott vérében, ha nem felelünk meg a testvéri közösség követelményeinek.

János és az „élet kenyere”

János evangélista minden bizonnyal ismerte az apostoli egyház eucharisztikus gyakorlatát. Ha ő nem beszéli el az Oltáriszentség alapításának eseményét, az azért van, mert ez az elbeszélés már ismert volt az ő közösségeiben és használták a liturgiában. Van azonban egy mélyebben rejlő ok is: az evangélista segít az Eucharisziát Jézus életének tágabb kontextusában megérteni, aki azért jött közénk, hogy életet adjon a számunkra, majd visszatért az Atyához, hogy magához vonzzon bennünket.

Jézus élete úgy zajlott le, mint egy nagy húsvéti átmenet *az Atyától a világba* (megtestesülés) és *a világból az Atyához* (halál és feltámadás). Ebben az átmenetben nyilvánul ki és valósul meg az emberiség üdvössége. Az élet kenyeréről szóló beszéd (vö. Jn 6. fejezet) ebbe a le-, majd felszálló átmenetbe illeszkedik. Az Eucharisztia a mennyből alászállott élő kenyér, amely által az Atyához emelkedünk. A zsidók ellenkezésével szemben Jézus tanítása fokozatosan bomlik ki, míg el nem érkezik oda, amikor kijelenti: az étel és az ital saját teste és vére, amelyet a világ életéért ad oda. *„A testem ugyanis valóságos étel, s a vérem valóságos ital. (...)*

Aki eszi az én testemet és issza az én véretem, az bennem marad, én meg benne” (Jn 6,55–56).

A „test” szó felidézi a megtestesülés, a keresztség és az Eucharisztia között fennálló szoros kapcsolatot. A testet magához véve a hívő Isten emberré lett és értünk meghalt Fiával táplálkozik, és hitében belőle és benne él, a Feltámadottban. Jézus úgy mutatkozik meg a hívők előtt, mint bemutatott áldozat (test és vér) és mint az egyetemes megváltás ajándéka.

3.2. Az Úr vacsorájától az Egyház Eucharisziájáig

Viszonylag kevés elbeszélés maradt ránk arról, miként fejlődött tovább az Eucharisztia fogalma az egyházatyák korában.¹² Antiochiai Szent Ignác (†115) többször is utal rá, de semmit sem mond az Eucharisztia szertartásáról. Az első olyan dokumentum, amely kifejezett módon szól az Eucharisziáról valószínűleg a *Didakhé*, amely három eucharisztikus háttérű imádságot és egy rövid elbeszélést tartalmaz az Úr napján elköltött eucharisztikus vacsoráról.¹³ Körülbelül Kr. u. 112-ből származik az ifjabb Plinius, Bithynia és Pontus helytartójának beszámolója, aki Traianus császárnak írott egyik levelében említi, hogy a keresztények szokása, hogy „egy bizonyos meghatározott napon hajnalhasadta előtt összegyülekeznek, és váltakozva karban himnuszt énekelnek Krisztus tiszteletére”; valamint „az a szokásuk, hogy szétszélednek, majd ismét össze-

¹² J. A. JUNGSMANN, *Missarum sollemnia*; Casale (1953), pp. 20 ss.

¹³ Vö. *Didakhé* 9–10. és 14–15.

jönnek, hogy közösen fogyasszák el közönséges és ártatlan lakomájukat".¹⁴

Az eucharisztikus cselekmény mibenlétét világosan kifejti egy Kr. u. 160 táján keletkezett írásmű, Jusztinosz I. *Apológiája*, amely úgy írja le a megkeresztelték közösségét, mint ünneplő gyülekezetet, amelyben békecsókkal üdvözlik egymást, kenyeret és bort ajánlanak fel, hosszú dicsőítő és könyörgő imát mondanak az Atyának a Fiú, Jézus Krisztus nevében, amelyre mindenki „Ámen, Ámen” szavakkal válaszol. Ezt követi az átváltoztatott adományokból történő részesezés, amelyből félretesznek egy részt a távollevőknek. Jusztinosz nem sokkal ezután tömör összefoglalóját adja az Eucharisziáról szóló tanításnak, és leírja az eucharisztikus cselekményt, amelyet „a Nap napján” ünnepelnek.¹⁵ Az egységes eucharisztikus liturgia kialakulása tetten érhető már Hippolütosz 3. század elejéről származó egyházi rendtartásában, abban az imában, amely Isten megváltó művét ünnepli Krisztusban, a közösség eucharisztikus megemlékezése során.¹⁶

A kései ókor és a kora középkor évszázadaiban az Eucharisztia megünneplése és az ebben való részvétel a keresztény közösségek alkotóelemének tekinthetők. Így az Egyház történetében hálával telt szívvel szemlélhetjük „azon szertartások időbeli kibontakozását, melyekben üdvösségünk eseményeiről megemlékezünk, kezdve az első századok sokféleségétől, mely még ma is látható a régi keleti egyházak szertartásaiban, egészen a római szertar-

¹⁴ C. PLINI CAECILI SECUNDI, *Epistularum libri decem*, X, 96; Oxford 1963.

¹⁵ JUSZTINOSZ, I. *Apológia*, 65, 67.

¹⁶ HIPPOLÜTOSZ, *Traditio Apostolica* 4.

tás elterjedéséig; a Trienti Zsinat világos rendelkezéseitől és Szent V. Piusz misekönyvétől a II. Vatikáni Zsinat által elindított liturgikus megújulásig: az eucharisztikus ünneplés a liturgikus szertartások sokféle gazdagságán belül az egyháztörténet minden korszakában úgy ragyog, mint az Egyház életének és küldetésének forrása és csúcspontja.”¹⁷

3.3. Középkori szintézis

A II. Vatikáni Zsinat arra hívja fel a figyelmünket, az „Angyali Doktor”¹⁸ tanítása alapján, hogy „az összes szentség, mint minden más egyházi szolgálat, és az apostoli tevékenység is a szent Eucharisziához tartozik és reá irányul. Az Eucharisziában ugyanis benne van az Egyház minden lelki java, tudniillik maga Krisztus, a mi húsvéti bárányunk és élő kenyerünk.”¹⁹

Aquinói Szent Tamás az, aki a *Summa Theologiae* című művében összefoglalja a középkori tanítást az Eucharisziával kapcsolatban, amelyre épül nagyrészt a későbbiekben az Eucharisztia teológiája. Tamás két szempontot hangsúlyoz.²⁰ Elsősorban azt, hogy az Eucharisztia a legfontosabb szentség, hiszen benne lényegileg van jelen Krisztus, míg a többi szentségben csupán kegyelme és ereje révén siet segítségünkre.

A többi szentség pedig az Eucharisziára mint a szentségi élet legfőbb céljára irányul. Az egyházi rend

¹⁷ XVI. BENEDEK, *Sacramentum caritatis* [SCa] szinódus utáni apostoli buzdítás (2007), 3.

¹⁸ E jelzővel illetve V. Szent Piusz pápa 1567-ben Aquinói Szent Tamást. XI. Piusz *Studiorum ducem* enciklikája (AAS XV/1923, 309–326) így szól róla: „*Eucharistiae praeco et vates maximus.*”

¹⁹ II. Vatikáni Zsinat, *Presbyterorum ordinis* [PO] határozat (1965), 5.

²⁰ Vö. Aquinói Szent Tamás, *Summa Theologiae*, III, q. 65, a. 3.

annak létrehozására; a keresztség és részben a bérmlás annak felvételére; a bűnbánat és a betegek kenete a megbocsátást közvetítve, hogy méltó módon vehessük magunkhoz Krisztus testét. A házasság szentségében pedig, amely Krisztus és az Egyház egységének jele, az Eucharisztia megünneplése erősíti meg a házastársak közösségét egymással és Krisztussal. Az Eucharisztia megünneplésében jelenvalóvá válik Krisztus üdvösséget hozó áldozata, halála és feltámadása, ezért a szentmise a legalkalmasabb kerete a szentségek kiszolgáltatásának, hiszen azok természetükénél fogva az Eucharisziára irányulnak.²¹

3.4. A reformáció és a Trienti Zsinat

„Ó, szentséges lakoma, amelyben Krisztust vesszük, szentvedésének emlékét idézzük, lelkiünk kegyelemmel telik el, és a jövőendő dicsőség záloga nekiünk adatik.” Krisztus Szent Teste és Vére ünnepének vesperás-antifónájában az Egyház liturgiája így szólaltatja meg el nem múló csodálatát az Eucharisztia titka felett, és foglalja össze a katolikus hitet az Eucharisztia mibenlétére vonatkozóan.²²

Az Eucharisztia nem csupán kegyelmet tartalmaz, mint a többi szentség, hanem a kegyelmek forrását, Krisztust és az üdvözítő művét, az üdvösséghezó áldozatot, ezért ez jelenti a legnagyobb ajándékot.²³

²¹ Vö. *uo.*, q. 79, a. 1.

²² Vö. II. JÁNOS PÁL, *Mane nobiscum Domine* [MND] apostoli levél (2004), 29.

²³ „Az Eucharisziát hostiának nevezzük, mert Krisztust magát tartalmazza, aki »üdvösséges áldozat«” (*Summa Theologiae* III, q. 73, a. 4. ad 3).

A Trienti Zsinat nem kívánt mindent átfogó, teljes tárgyalást adni az Eucharisziáról, csupán válaszolni akart a reformátorok által felvetett problémákra,²⁴ és meg kívánta őrizni a misztérium teljességét.

Krisztus valóságos jelenlétével kapcsolatosan az Eucharisziáról a zsinat azt tanítja, hogy „*a szent Eucharisztia tiszteletreméltó szentségében a kenyér és a bor átváltoztatása után Urunk, Jézus Krisztus, a valóságos Isten és valóságos ember valóban, valóságosan és lényegileg van jelen a látható dolgok színe alatt*”.²⁵ Ez az állandó és valóságos jelenlét az átlényegülés révén jön létre: „*A kenyér és a bor konszekrációjával végbemegy a kenyér teljes szubsztanciájának átváltozása Krisztus testének szubsztanciájává, és a bor teljes szubsztanciájának átváltozása az ő vérének szubsztanciájává. Ezt az átalakulást nevezte a Katolikus Egyház megfelelő és sajátos módon átlényegülésnek.*”²⁶

A Trienti Zsinat által alkalmazott kifejezés, a *transsubstantiatio* helyett az újabb korokban felmerült a *transsignificatio* illetve a *transfinalisatio* használata is. Lehet még továbbiakat is felsorolni, amelyek jobban megfelelnek esetleg a modern kultúrának, hogy leírjuk ezt az egyszerre valóságos és titokzatos átalakulást. Mindenesetre ezen kifejezések egyike sem hagyhatja figyelmen kívül az *átlényegülés* kifejezés határait, és a nyelvfilozófiai korhoz kötöttséget.²⁷

A szentmise áldozat jellegéről a Trienti Zsinat ezt tanítja: „*Urunk és Istenünk (...) az utolsó vacsorán, elárul-*

²⁴ Vö. H. DENZINGER, *Enchiridion symbolorum* [DH], P. Hünermann (szerk.), Bologna 2009⁴, 1725.

²⁵ DH 1636.

²⁶ DH 1651.

²⁷ C. GIRAUDO, *In unum corpus*, Cinesello Balsamo 2000, 453.

tatásának éjszakáján (1Kor 11,23), hogy egyházának, szeretett jegyesének látható áldozatot hagyjon hátra (ahogyan ezt az emberi természet megkívánja), hogy azzal jelenítse meg a kereszten ama egyszer véresen megtörténtet, és emléke a világ végéig fennmaradjon, és üdvös ereje mindennapos bűneink elengedésére szolgáljon, (...) felajánlotta az Atya-istennek saját testét és véré a kenyér és a bor színe alatt.”²⁸

A szentmise tehát nem újabb áldozat, mintha Krisztus egyszeri és tökéletes áldozata nem lett volna hatékony és elégséges (vö. Zsid 10,12), hanem Krisztus áldozatának „újra jelenvalóvá tétele”; aminek révén Krisztus áldozatának örök jelenébe léphetünk. Ami megismétlődik, az a szentségi cselekmény és a mi felajánlásunk lehetősége.²⁹

E témák közül, amelyek alapvetően a középkori gondolkodás vonalait követik, kiemelkedik az Eucharisztia mint az egység jelének felfogása, amely a patrisztikus hagyomány jellegzetessége, ám ezt a Zsinat csupán az erkölcs perspektívájába helyezve említi, a következőképpen: *„Ez a szent Zsinat atyai szeretettel arra buzdítja a híveket, hogy minden egyes keresztény legyen egy és értsen egyet az »egység eme jelében«, a »szeretet eme kötelékében«, az egyetértés eme szimbólumában...”*³⁰

²⁸ DH 1739–1740.

²⁹ Vö. C. JOURNET, *Le mystère de l'Eucharistie*, Paris 1980, 33.

³⁰ DH 1649.

4. AZ EUCHARISZTIA A II. VATIKÁNI ZSINATON

A megújulás első lendülete a Trienti Zsinat határozatai után, amelyek a rákövetkező évszázadokban a teológiai gondolkodást és a hitoktatást vezették, a liturgikus mozgalomtól származott. Ez a mozgalom, amely lelkipásztori megfontolásokkal vette kezdetét, hozzájárult többek között ahhoz is, hogy a hívek újra felfedezzék az Eucharishtiában Krisztus üdvösséget hozó művének jelenlétét, valamint a „tevékeny részvétel” fontosságát. Így a biblikus és a patrisztikus mozgalommal karöltve előkészítette a terepet ahhoz, hogy a II. Vatikáni Zsinat által elhatározott eredeti forrásainkhoz és hagyományainkhoz való visszatérés jegyében létrejöhessen az Eucharishtiával kapcsolatos tanítás új szintézise. Noha a II. Vatikáni Zsinaton nem készült külön szöveg az Eucharishtiáról, több dokumentum is említi, beszél róla, nem csupán a liturgikus konstitúció.

4.1. Az Eucharisztia a keresztény élet forrása és csúcspontja

A II. Vatikáni Zsinat szerint az Eucharisztia megünneplése „az egész keresztény élet forrása és csúcspontja”,³¹ a „keresztény közösség alapja és szegletköve”,³² „az Egyház életének forrása”,³³ „az egész evangelizáció forrása és csú-

³¹ II. Vatikáni Zsinat, *Lumen gentium* [LG] dogmatikus konstitúció az Egyházzal (1964), 11.

³² PO 6.

³³ II. Vatikáni Zsinat, *Unitatis redintegratio* [UR] határozat az ökumenizmusról (1964), 15.

csa”,³⁴ „a keresztény közösség egész életének középpontja és csúcsa”,³⁵ általa „él és növekszik állandóan az Egyház”.³⁶

A megállapítás, miszerint az Eucharisztia „az Egyház életének és küldetésének forrása és csúcspontja” mélyen meggyökerezett nyelvezetünkben, szinte már teológiai közhelynek számít. Ennek eredete a Zsinat *Lumen gentium* kezdetű dogmatikus konstitúciójában lelhető fel, amely a hívek „egyetemes papságáról” szólva így fogalmaz: „A hívek, (...) amikor részt vesznek az eucharisztikus áldozatban, az egész keresztény élet forrásában és csúcspontjában, isteni Áldozatot ajánlanak föl Istennek, s vele együtt önmagukat is.”³⁷

Az Eucharisztia nem csupán a megkeresztelték alkotta papi nép cselekedete, hanem ez alkotja „formáját” is, vagyis ez az a minta, az az anyaöl, amelyből az Egyház születik. Más szavakkal ezt így fogalmazhatjuk: „Az Eucharisziában benne van az Egyház minden lelki java, tudniillik maga Krisztus, a mi húsvéti bárányunk és élő kenyérünk. Teste a Szentlélek által élő és éltető test: életet ad az embereknek.”³⁸

A Zsinat az Eucharisziát nem csupán a keresztáldozatával összefüggésben mutatja be, hanem kiemeli

³⁴ PO 5.

³⁵ II. Vatikáni Zsinat, *Christus Dominus* [ChD] határozat a püspökök pásztori szolgálatáról az Egyházban (1965), 30.

³⁶ LG 26.

³⁷ A LG 11. pontjának e meghatározása visszatér a következő dokumentumokban: SC 10; ChD 30; *Ad gentes* [AG] határozat az Egyház missziós tevékenységéről (1965), 9, 39; UR 15; PO 5, 14; *Apostolicam actuositatem* [AA] határozat a világi hívek apostolkodásáról (1965), 3; *Gaudium et spes* [GS] lelkipásztori konstitúció az Egyházzal a mai világban (1965), 38. Vö. R. FALSINI, *La liturgia «come culmen et fons»: genesi e sviluppo di un tema conciliare*, in AA.VV., *Liturgia e spiritualità*, Roma 1992, 27–49.

³⁸ PO 5.

kapcsolatát a húsvét misztériumának teljességével: *„Üdvözítőnk az utolsó vacsora alkalmával, azon az éjszakán, melyen elárultatott, megalapította testének és vérének eucharisztikus áldozatát, hogy így a kereszttel áldozatát, százdokon át, a második eljöveteleig megörökítse. Szeretett jegyesére, az Egyházra bízta halálának és feltámadásának emlékeztétét: az irgalom szentségét, az egység jelét, a szeretet kötelékét mint húsvéti lakomát, melyen Krisztust vesszük magunkhoz, lelkiünket kegyelem tölti el, s a jövőendő dicsőség záloga nekünk adatik.”*³⁹

Ezért az Eucharisztia nem csupán egy imádság vagy ének, hanem a húsvét megünneplése. Nem olyan cselekmény, amelynek egyetlen célja a valóságos jelenlét létrehozása, hanem olyan liturgia, amely a húsvéti misztérium egészének teljes gazdagságát adja.

A Zsinat további újdonsága az ige és az Eucharisztia asztala közötti kapcsolat kiemelése. Az ige liturgiája, amely az egyházi év szakaszaihoz kapcsolódik, az ünneplés szerves része. Krisztus ugyanis *„jelen van igéjében, mert ő maga szól akkor, amikor az Egyházban a Szentírást olvassák”*.⁴⁰ Az Eucharisztia megünneplésének e kettős szerkezetében az ige liturgiája hirdeti az üdvösség történetét, amelyet Isten visz végbe, az Eucharisztia liturgiája pedig ezt az üdvőtörténetet ünnepli és teszi jelenvalóvá annak csúcspontjában: Jézus Krisztus halálában és feltámadásában, dicsőséges húsvétjában. A szentmise első része hirdeti és megjeleníti az üdvösséget, a második része teljességében

³⁹ II. Vatikáni Zsinat, *Sacrosanctum Concilium* [SC] konstitúció a Szent Liturgiáról (1963), 47.

⁴⁰ SC 47. Ugyanebben a pontban olvashatjuk részletesen, hogy Krisztus milyen módokon van jelen az ünneplésben. Ez a Zsinat egyik újnak tekinthető kijelentése a középkori Eucharisztia-felfogással szemben.

megvalósítja azt a Krisztus testében és vérében való szentségi részesedés által. Az ige a közösségben a hit magatartását teremti meg, és ez adja meg a teljes értelmét a szentségi jelek ünneplésének.

Ez az egyetlen valóság a Szentlélek műve, aki az igét hatékonnyá tette, és megszentelte a kenyeret és a bort, hogy mindkettő Krisztus testévé és vérévé váljon. *„Ahogy az Eucharisztia misztériumában való állandó részesüléséből gyarapszik az Egyház élete, úgy a lelki élet új föllendülését remélhetjük Isten »örökké megmaradó« szavának megnövekedett tiszteletéből.”*⁴¹

4.2. Az Eucharisztia építi az Egyházat

A Zsinat tanításában az Eucharisztia eléri egyházi dimenziójának teljességét, ahogyan Henri de Lubac (1896–1991) francia jezsuita fogalmazott: *„Az Eucharisztia építi az Egyházat”*, és ezzel visszatér az Eucharisziának ahhoz a felfogásához, amelyet az egyházatyák alakítottak ki. Az Eucharisztia ünneplése olyan dinamikus esemény, amelyben az Egyház részesedik az átváltoztatott kenyér és bor adományában, és maga is Krisztus Testévé válik. A keresztény közösség arra kap meghívást, hogy vegye magához Krisztus testét az Eucharisziában, és részesévé váljék Testének – egyházi értelemben.

Az Egyháznak ezt az Eucharisziára alapozott közösségi dimenzióját elsősorban a *Lumen gentium* fejtette ki. Ha átfutjuk ezt a zsinati dokumentumot, már az elején fontos kijelentéseket találunk, melyek közvetle-

⁴¹ II. Vatikáni Zsinat, *Dei verbum* [DV] dogmatikus konstitúció az isteni kinyilatkoztatásról (1965), 26.

nül Szent Pál szavaira hivatkoznak: *„Az eucharisztikus kenyér egyszerre jelzi és valósítja meg a hívők egységét, akik egy testet alkotnak Krisztusban (vö. 1Kor 10,1).”*⁴²

Ugyanezt a kijelentést a *Lumen gentium* kicsivel később megismétli: *„Az eucharisztikus kenyér megtörésekor valóságosan részesedvén az Úr testéből fölemeltetünk a vele és az egymással való kommunióra. »Mivel egy kenyér, egy test vagyunk mi mindnyájan, akik egy kenyérből részesülünk« (1Kor 10,17). Így mi valamennyien az ő testének tagjai leszünk (vö. 1Kor 12,27) »egyenként pedig egymásnak tagjai« (Róm 12,5).”*⁴³ Az Eucharisztia nem csupán felmutatja az Egyház egységét, hanem meg is valósítja azt: *„Akik Krisztus testével táplálkoznak a szentáldozásban, kézzelfogható módon mutatják meg Isten népének egységét, melyet ez a fölséges szentség jól jelez és csodálatosan meg is valósít.”*⁴⁴

Ezzel a témával kapcsolatban a legfontosabb kijelentést abban a részben találjuk meg, amely a püspöki szolgálatról szól. Miután leszögezi, hogy az eucharisztikus egyháztan a részegyház új teológiai értelmezéséhez vezet, a dokumentum kijelenti a következőket: *„A püspök szent szolgálatához kapcsolódó bármely oltárközösség ennek a szeretetnek a szimbóluma, és »a titokzatos test egységéé, mely nélkül nincs üdvösség«. E közösségekben – jóllehet gyakran kicsinyek, szegények vagy szétszórtságban élnek – jelen van Krisztus, akinek ereje összefogja az egy, szent, katolikus és apostoli Egyházat. Mert »éppen a Krisztus testében és vérében való részesedés hatása nem más, mint hogy azzá alakuljunk át, amit magunkhoz veszünk«.”*⁴⁵

⁴² LG 3.

⁴³ LG 7.

⁴⁴ LG 11.

⁴⁵ LG 26.

A Zsinatot követő időszakban az eucharisztikus egyháztan, amely a közösséget állítja előtérbe, ismét előkerült az 1985-ös Rendkívüli Püspöki Szinóduson, amely megfontolásai középpontjába az Egyházat mint közösséget állította: *„A communio egyháztana a Zsinat dokumentumainak középponti gondolata. (...) Elsősorban az Istennel való közösségünkről van szó Jézus Krisztus által, a Szentlélekben. Ugyanez a közösség valósul meg Isten igéjében és a szentségekben. A keresztség az Egyházzal való közösség ajtaja és alapja. Az Eucharisztia a keresztes élet forrása és csúcspontja. A Krisztus eucharisztikus testében való közösség jelenti ki és állítja elő, vagyis építi a hívek bensőséges egységét Krisztus testében, amely az Egyház.”*⁴⁶

Ezért jelentheti ki később Szent II. János Pál pápa, hogy *„az Eucharisztia az Egyház születésének oka”*.⁴⁷

⁴⁶ *Relatio finalis*, II, C 1, in *Enchiridion Vaticanum* 9, Bologna 1987, 1761.

⁴⁷ II. JÁNOS PÁL, *Ecclesia de Eucharistia* [EE] enciklika (2003), 21.

5. AZ EUCHARISZTIA ÜNNEPLÉSE AZ EGYHÁZI ÉLET FORRÁSA ÉS CSÚCSPONTJA

Az Eucharisztia ünneplésének szerkezetéről a következőket olvassuk a *Római Misekönyv Általános Rendelkezéseiben*: „A mise tulajdonképpen két részből áll: az ige liturgiájából, és az Eucharisztia liturgiájából. Ez a két rész olyan szorosan kapcsolódik egymáshoz, hogy egyetlen istentiszteleti cselekményt alkot. A misén ugyanis mind Isten ígéjének, mind Krisztus testének asztala van megterítve; - innen kapnak tanítást és lelki táplálékot a hívek. Bizonyos szertartások pedig megnyitják, illetve befejezik az ünneplést.”⁴⁸

A szentmise két asztalból áll,⁴⁹ amelyet kisebb szertartások vesznek körül, amelyek ugyanakkor szükségessé teszik az ünneplés egészének egyensúlyához. Mindez a hit és a liturgikus reform gazdag és évszázados hagyományából jutott elhozzánk, ahogyan azt a II. Vatikáni Zsinat megfogalmazta és figyelmesen mérlegelte, hogy a híveket elvezesse „a tudatos, tevékeny és teljes, testi és lelki, hitből, reményből és szeretetből fakadó bekapcsolódásra, (...) amelyet az Egyház kíván, amelyet magának az ünneplésnek a természete megkövetel”.⁵⁰

⁴⁸ A *Római Misekönyv Általános Rendelkezései* [RMÁR] 28. A különböző keleti egyházak liturgiái, legyenek bár katolikusok vagy ortodoxok, nagy vonalakban ugyanezt a szerkezetet követik, míg a részletekben egymáshoz képest is gazdagok az eltérések.

⁴⁹ „A Szent Liturgiában egyaránt veszi és nyújtja híveinek az élet kenyerét mind Isten ígéjének, mint az Úr testének asztaláról” (DV 21).

⁵⁰ RMÁR 18.

Ezért a liturgikus szertartás, amelyet az Egyház az Úrtól kapott küldetésének megfelelően ünnepel („*Ezt cselekedjétek az én emlékezetemre*”) Jézus Krisztus evangelizációs művének folyamatos, élő gyümölcse, amelyet ő rábízott az apostolokra és utódaikra. Erről szól az Apostolok Cselekedeteinek könyve, amikor az ősi apostoli közösség életéről röviden beszámol (vö. 2,42. 46–47). Erre emlékeztet Szent Pál apostol is, amikor tanúságot tesz Korintus lakói számára (vö. 1Kor 11,23). Utal rá Lukács evangélista is, amikor elbeszéli az emmauszi tanítványok történetét (vö. Lk 24,13–35), amelyben a feltámadt Úr húsvéti tapasztalatát a vasárnapi eucharisztikus liturgia jellegzetes jegyeivel mutatja be.

A liturgiában, illetve az Eucharisztia ünneplésében szó van Krisztus húsvétjának és új eljövételének hirdetéséről; az élet, a hit és a misszió forrásáról; a közös szentáldozásból fakadó közösség tanulásáról; az evangelizációra szóló dinamikus küldetésről. Ahhoz, hogy felfedezzük kincseit, haladjunk végig az Eucharisztia megünneplésének útján a műsztagógia módszerével.⁵¹

⁵¹ A Katolikus Egyház Katekizmusa [KEK]: „A liturgikus katekézis be akar vezetni Krisztus misztériumába (ezért műsztagógia), a láthatóból a láthatatlanba, a jelekből a jelzett dolgokba, a »szakramentumokból« a »misztériumok« felé haladva” (1075). Vö. C. GIRAUDO, *In unum corpus... i. m.*; P. DE CLERCK, *La celebrazione eucaristica. Senso e dinamica*, in M. BRUARD (szerk.), *Eucharistia*, Bologna 2004, 379–397.

5.1. Az eucharisztikus ünneplés a keresztény élet forrása

a) Bevezető szertartások

„Midőn a nép együtt van.”⁵² – A Római Misekönyv Általános Rendelkezéseinek e szavai alapvető fontosságúak ahhoz, hogy megértsük, miben áll az eucharisztikus ünneplés. Isten népének összegyülekezése a szentmise első szentségi valósága. Ez az egyházi közösség ugyanis, tényleges összetételén és az egyes személyek gondjain túlmutató módon, valójában Istentől egybehívott közösség. Ez nem világos mindig a hívek és a lelkipásztorok gondolkodásában, mivel a hit motivációihoz másfajta motivációk is vegyülnek. A bevezető szertartásoknak az a feladatuk, hogy közvetítsenek az egybegyűlt egyének ünneplési szándéka és az ünnepelés követelményei között.

A bevezető szertartások (a kezdőének, a kereszttetés, a hívek köszöntése a misét bemutató részéről, a bevezető szavak, a bűnbánat, a *Dicsőség* és a mise könyörgése, vagyis a *collecta*)⁵³ részint létrehozzák a kommunikációt, kapcsolatot teremtenek Isten és népe, valamint a hívek között, az emberek értelmét és szívét megnyitják az evangélium befogadására.

Az oltár köszöntése a misét bemutató részéről, valamint a kereszttetés jelzik az oltár és a közösség

⁵² RMÁR 47.

⁵³ Uo., 46: „Ezeknek célja az, hogy az egybegyűlt híveket közösséggé formálják, és felkészítsék Isten ígéjének figyelmes hallgatására és az Eucharisztia méltó ünneplésére.”

szentségi voltát. A köszöntés rövid formája: „Az Úr legyen veletek!” (esetleg más alakja) kifejezi a feltámadt Krisztus jelenlétét övéi között, és utal az egybegyűlt Egyház misztériumára is. A bűnbánat különböző formulái az Atyaistenhez vagy Krisztushoz szólnak, bocsánatot kérnek az elkövetett vétkekért, és inkább meghívást jelentenek a megtérésre, semmint figyelmeztetést a bűn miatt. A *Dicsőség* himnusz után a pap a „Könyörögjünk!” felszólítással egy rövid csendes imára hívja a híveket, mielőtt elmondaná a szentmise könyörgését, amely a közösség közös imádságát fogalmazza meg előre rögzített, hivatalos egyházi szavakkal. Az „Amen” szó zárja ezt a könyörgést, amely kifejezi a nép részéről az Isten jóságába vetett hitet, aki bizonyosan meg fogja hallgatni a kéréseket.

A bevezető szertartásokkal a hívekből létrejön a „szent nép”, és ekként fogadják a jó hírt, hogy mivel „nem romlandó, hanem az élő Isten ígéje által romolhatatlan magból születtek újjá, nem testből, hanem vízből és Szentlélekből, »választott nemzetség, királyi papság, szent nemzet, tulajdonul megszerzett nép« lesznek, (...) akik valaha nem-nép voltak, most pedig Isten népe”.⁵⁴

b) Az ige liturgiája

Az eucharisztikus ünneplésre történő meghívás elérkezik az ige asztalához, ahol a Szentírás hirdetése a feltámadt Úr kegyelmével való találkozást jelen-

⁵⁴ Vö. LG 9.

ti.⁵⁵ Amikor a liturgikus közösségben a hirdetett igét hallgatjuk, az ünneplés az üdvtörténet logikájának részévé válik, egyházi tapasztalatot szerzünk az isteni kinyilatkoztatásról, és az egyetlen és igaz tanítómester, Jézus Urunk tanítványaivá válunk.

Az ige liturgiája arra tanít bennünket, hogy egységben lássuk az Ó- és Újszövetséget, ahogy az olvasmányoskönyv elrendezése ezt mutatja, hiszen *„a Biblia kincseit jobban föl kell tárni, úgy, hogy meghatározott számú év alatt a Szentírás fontosabb részeit olvassák föl a népnek”*.⁵⁶ A teljes Szentírást használja az Egyház a liturgiában. Ennek alapja az egyházatyák nagyszerű meglátása, miszerint az Újszövetség előképe az Ószövetség, az Ószövetség pedig beteljesedve tárul fel az Újszövetségben. Ebben az értelemben az evangélium hirdetése a fókuszpontja az Isten és népe közötti üdvözítő párbeszédnek a történelem folyamán: *„Krisztus nem a múltban, hanem a jelenünkben beszél, mert jelen van a liturgikus cselekményben. A keresztény kinyilatkoztatás e szentségi horizontján Isten igéjének megismerése és tanulmányozása lehetővé teszi, hogy jobban értékeljük, ünnepeljük és éljük az Eucharisziát.”*⁵⁷

⁵⁵ „Az ige liturgiának kiemelkedő részét a Szentírásból vett olvasmányok képezik a közéjük beiktatott énekekkel; ezt a részt a homília, a Hitvallás és a Hívek könyörgése bontja ki és zárja le. Az olvasmányokban, amelyeket a homília fejt ki, Isten szól népéhez, kinyilvánítja a megváltás és az üdvösség misztériumát és lelki táplálékot nyújt. Maga Krisztus pedig igéje által jelen van hívei között. Isten szavát a nép csendben vagy énekével fogadja szívébe, és a Hitvallással csatlakozik hozzá. Isten igéjével betelve, az Egyetemes könyörgésekben az egész Egyház szükségleteiért és az egész világ üdvösségéért imádkozik” (RMÁR 55).

⁵⁶ SC 51.

⁵⁷ SCa 45.

A homíliában végzett idehirdetés segít abban, hogy az ige hallgatásából az ige befogadása váljék, és a hívekben érlelődjön az evangélium iránti készség, és segít abban, hogy Krisztus példáját kövessék, aki fölajánlotta önmagát az Atyának testvéreiért.⁵⁸ A homília célja, hogy a híveknek megadja a lehetőséget arra, hogy kapcsolatba lépjenek a misztériummal, aminek a megünneplésére összejöttek.

Az ige liturgiáját a *Hívek könyörgése* zárja. Itt a közösség „a keresztségében kapott papi szerepét gyakorolva”⁵⁹ imádkozik önmagáért és a világért.

c) Az Eucharisztia liturgiája

Az ige liturgiájából történő átlépés az Eucharisztia liturgiájába segíti, hogy az ige és az Oltáriszentség kölcsönösen kiegészítsék egymást. Ez lehetővé teszi a hívek számára annak megértését, hogy az ige készít elő az Oltáriszentségre és az Oltáriszentség teszi hatékonyan jelenvalóvá az ígét.

Az Eucharisztia liturgiájának felépítése (adományok – eucharisztikus ima – szentáldozás) azoknak a cselekményeknek a liturgikus-rituális újraélését jelentik, amelyeket Krisztus vitt végbe az utolsó vacsorán.

Az adományok felajánlásának szertartása egyértelműen utal a teremtet világ jóságára, hiszen „a föld és az emberi munka gyümölcse” arra szolgál, hogy az Úr testének és vérének a szentségévé váljon. Ez az áldás

⁵⁸ Vö. C. M. MARTINI, *Sia pace sulle tue mura*, Bologna 1984, 128–129.

⁵⁹ RMÁR 69.

forrása, hiszen a teremtet világ javaira vetett pillantásunk megnyitja szívünket a hálára. A kenyér és a bor felajánlása révén előkészítjük a „szubsztancia feletti” (*epiusziosz* – Mt 6,11), égi táplálékot.

Az eucharisztikus imát illetően, amely az egész liturgikus szertartás szíve, figyelmünket most valójában két lényegi összetevőjére irányítjuk: az *anamnészis*re és az *epiklészis*re.

Az *anamnészisen* Istennek a népéért végzett tetteire való megemlékezést és ezek megünneplését értjük. Ezért az eucharisztikus ima dicsérettel, hálaadással, Isten magasztalásával kezdődik azokért a szavakért és tettekért, amelyekkel átalakította a világ történelmét az üdvösség helyévé. Az értünk végbevitt csodajelek csúcspontja „szeretett” Fiának húsvétja, „az örök szövetség jele”.⁶⁰

Az *epiklészis* a Szentlélek lehívását jelenti, akinek révén létrejön a szentség; ez elsősorban a megszólító imádságban megy végbe: „*Valóban szent vagy, Istenünk, minden szentség forrása. Kérünk, szenteld meg ezt az adományt, áraszd le rá Szentlelkedet...*”⁶¹ A kenyér és a bor a Szentlélek ereje által átalakul az Úr testévé és vérévé (első *epiklészis*), hogy mindazok, „*akik ebből az egy kenyérből és egy kehelyből részesülnek, (...) a Szentlélek által egy testbe összegyűjtve, Fölséged dicséretére Krisztusban élő áldozattá válnak*” (második *epiklészis*).⁶²

Az Eucharisziát ünneplő Egyház a Szentlélek révén adja önmagának és a világnak az Úr Jézus szent-

⁶⁰ I. Kiengesztelődési eucharisztikus ima.

⁶¹ II. Eucharisztikus ima.

⁶² IV. Eucharisztikus ima.

ségi testét, hogy az egy kenyér közösségében mindnyájan Krisztus Egyházának testévé, az ő szent népévé váljunk.

Minden egykori és mai eucharisztikus ima az Egyház fentebb említett célja felé vezeti az ünneplést: a szentmise sajátos gyümölcse a keresztény közösség épülése, a Jézus Krisztussal való életközösség, a hitbeli testvérek sorsközösségében való részesedés.

Az eucharisztikus imában való részvétellel a hívek dicsérik, áldják és dicsőítik az Urat. Az Egyház egészének, fejének és testének hálaadásában, amellyel az Atyához fordul üdvözítő műve, főképp Fia elküldése miatt, a jelenlévők Krisztust követik, aki *„szerette övéit, akik a világban voltak, mindvégig szerette őket”* (Jn 13,1). Eucharishtiáról Eucharishtiára megtanulják vele együtt kimondani: *„Ez az én testem, mely értetek adatik”*, hogy ezáltal *„Krisztusban élő áldozattá váljanak”*.⁶³ Így az eucharisztikus ima az evangélium élő központját ünnepli, melyet a húsvéti misztérium jelenít meg.

d) Az áldozás szertartása

Amikor az Eucharisztikus ima véget ért, a *Miatyánk*, a béke szertartása és a kenyértörés elvezetnek az áldozáshoz, amely a szentmise csúcspontja: ekkor Krisztus ténylegesen átadja önmagát testvéreinek, bevonja őket húsvéti „átmenetébe”, táplálja és bevezeti őket a Szentháromság életébe.

Az Újszövetségnek az Eucharishtiáról szóló tanításában az Eucharisztia az útravaló táplálék, a minden

⁶³ IV. Eucharisztikus ima.

élethelyzetünkben szükséges eledel. Az eucharisztikus cselekmény célja nem csupán az, hogy létrehozza az eucharisztikus jelenlétet, hanem az is, hogy közösséget teremtsen, belépjen annak az életébe, aki étellé teszi önmagát. Az Eucharisztia tehát a mi számunkra az Úr ajándékában való részesedés, hogy mi is úgy éljünk, mint Jézus Krisztus, aki *„Istennel való egyenlőséget nem tartotta olyan dolognak, amelyhez föltétlenül ragaszkodnia kell”* (Fil 2, 5–6). Közösen járulunk az Oltáriszentséghez, hogy mindnyájan részesüljünk ugyanabból a kenyérből; az *Ámen* pedig személyesen juttatja kifejezésre az Egyház ugyanazon hitében való osztozásunkat. A közös ének és a hálaadás csendje a hívő életében a szeretet forrásává válik, hogy a Jézussal, az élet kenyérével való közösség létrehozza bennünk azt a készséget, amivel az emberek közötti testvériséget tudjuk építeni.

e) Befejező szertartás

A szentmise azzal fejeződik be, hogy visszaküld bennünket az életbe és küldetésünkbe. A szentáldozás utáni ima azért könyörög, hogy a megünnepeelt Eucharisztia gyümölcsei látható módon mutassák meg az Úr tanítványai emberségének megújult arcát.

A záró áldás röviden összefoglalja azoknak az Isten-től kapott adományoknak a gazdagságát, amelyeket az ünneplés során megtapasztaltunk, és ezeket útra-
valóul adja számunkra, hogy tanúságot tegyünk róla a világban. Az elbocsátás (*„A szentmise véget ért, menjetekek békével!”*) egyszerre felszólítás a kapott ajándékok megőrzésére, ugyanakkor küldetés, hogy mindazok, akik részt vettek a szentmisén, menjenek el, és a földi

világ valóságaiba sugározzák a szertartás során kapott Szentlelket. „Add meg kérünk, mindenható Istenünk, hogy tápláljon és lelkesítsen ez a magunkhoz vett szentség, és alakítson minket szent Fiad képmására!”⁶⁴

5.2. Az Eucharisztia tisztelete a szentmisén kívül

Az Eucharisztia szentmisén kívüli tiszteletét az Egyház külön *Ordo* révén szabályozza, amelynek címe: *De Sacra Communionem et de Cultu Mysterii Eucharistici extra Missam*.⁶⁵ Ez a szertartáskönyv, miközben liturgikus szempontból megfogalmazza VI. Pál pápa *Mysterium fidei* kezdetű enciklikájában foglaltakat, olyan kritériumokat vázol fel az Oltáriszentség tiszteletét illetően, amelyek összhangban állnak a II. Vatikáni Zsinat Eucharisziával kapcsolatos látásmódjával. Jelentősegteljes már a szertartáskönyvet alkotó három fejezet sorrendje is: szentáldozás a szentmisén kívül; a betegeknek vitt szent útravaló és áldozás; az Oltáriszentség tiszteletével kapcsolatos szertartások különböző formái. Ebben az utolsó részben találjuk meg a szentségimádás jelentésének meghatározását, és kapunk választ számos gyakorlati kérdésre. Ezek olyan

⁶⁴ *Római Miskönyv*, Szentáldozás utáni könyörgés az évközi idő 27. vasárnapján.

⁶⁵ ISTENTISZTELETI KONGREGÁCIÓ, *Rituale Romanum* (21 iunii 1973), *De Sacra Communionem et de Cultu Mysterii Eucharistici extra Missam* [Rituale], in *Enchiridion Vaticanum* IV, 1624–1659; Magyar fordítása: *Szentáldozás és az Oltáriszentség tisztelete a szentmisén kívül*, in *Bűnbánat és Oltáriszentség*, MKPK, Budapest 1976, 221–336.

alapvető hivatkozási pontot jelentenek, amelyet nem lehet figyelmen kívül hagyni.

Mivel az átváltoztatott ostyák megőrzésének alapvető indoka, amint a hagyomány is mutatja, a távollevők megáldoztatása és a súlyos betegeknek a szent útravaló eljuttatása, ezért az Eucharisztia tiszteletével kapcsolatban ezt olvassuk: *„Az Eucharishtiának a szentmiseáldozatban történő ünneplése az eredete és célja annak a tiszteletnek, mellyel az Oltáriszentséget a szentmisén kívül körülvesszük.”*⁶⁶ Minthogy az Eucharisztia ünneplése a *„teljes keresztény élet középpontja, (...) ügyeljünk arra, hogy a szentségkitételek alkalmával a legméltóságosabb Oltáriszentségnek a szentmisével való kapcsolata világosan kitűnjék”*.⁶⁷

*„A szentmisén kívüli szentségimádás – emlékeztetett XVI. Benedek pápa – folytatja és elmélyíti azt, ami a liturgikus ünneplésben történt. Ugyanis csak az imádásban érlelődhet az igaz és mély összeszedettség. Éppen az Úrral való személyes találkozás e tettében érlelődik a szociális küldetés is, melyet az Eucharisztia magában foglal, és le akarja bontani a falakat nemcsak köztünk és az Úr között, hanem – és elsősorban – azokat a falakat, amelyek a többiektől választanak el minket.”*⁶⁸

Ez az alapelv, amely összeköti az Eucharisztia ünneplését és a szentmisén kívüli tiszteletét, lehetővé teszi a számunkra, hogy meghatározzuk ez utóbbi térbeli kereteit. Minthogy feltétlen kapcsolat köti össze az Eucharisztia tiszteletét a szentmisével, ezért *„a szentségkitétel külső körülményeiben gondosan kerül-*

⁶⁶ Uo., 2.

⁶⁷ Uo., 82.

⁶⁸ SCA 66.

jünk el mindent, ami elhomályosíthatná Krisztus kívánságát, aki az Oltáriszentséget elsősorban azért rendelte, hogy nekünk táplálékunk, orvosságunk és vigaszunk legyen”.⁶⁹ Ha szentségimádás történik, „a cibóriumot vagy a szentségmutatót az oltárra kell helyezni”; vagyis „a szentségimádás helye a szentmiseünneplés oltára”.⁷⁰ Ezért az Oltáriszetség tisztelete a szentmisén kívül általában templomban vagy kápolnában zajlik, ahol a hívek az ige és az Eucharisztia asztalához járulnak.

Az Oltáriszetség ünneplésének és a szentmisén kívüli tiszteletének kapcsolata lehetővé teszi, hogy a hangsúly ne csupán az Úr „valóságos jelenlétén” legyen, hanem előtérbe kerüljön e misztérium minden más dimenziója is, amelyeket a 20. század teológiája tett nyilvánvalóvá vagy gazdagított jelentősen. Ugyanis *„az Eucharisztia ünneplése során nem az történik, hogy jelenlétének hiányát felváltja Krisztus jelenléte, hanem Krisztus sokféle jelenlététől megérkezünk az áldozatban történő önátadásának megjelenítő emlékezetéhez, közösségre lépve vele, aki önmagát ajándékozza nekünk, s így a vére által kötött új szövetség részeseivé tesz”.⁷¹ Engednünk kell tehát, hogy az Eucharisztia misztériumának objektív volta alakítson bennünket, hiszen az Úr húsvétjára emlékezünk benne, amelyből az Egyház született: ha az ige és az Eucharisztia egyazon kenyér, amelyet meg kell ennünk és magunkévá kell tennünk, ugyanannak a misztériumnak a két oldala kölcsönösen meg-*

⁶⁹ *De Sacra Communione et de Cultu Mysteriorum Eucharistici extra Missam*, 82.

⁷⁰ RÍTUSKONGREGÁCIÓ, *Eucharisticum mysterium* [EM] instrukció (1967), 62, in *Enchiridion Vaticanum* II, 1149.

⁷¹ L. GIRARDI, «*Del vedere l'ostia*». *La visione come forma di partecipazione*, in *Rivista Liturgica* 87 (2000), 445.

világítja egymást, és az Oltáriszentség imádása során elkerülhetetlenül szükséges Isten igéjének valamely részlete, alkalomadtán az aznapi szentmise olvasmányai közül.

Végezetül, minthogy az Eucharisztia sajátos kegyelme az Egyház mint titokzatos test építése, az Eucharisztia tiszteletének is közösségi dimenzióval kell rendelkeznie, amely túlmutat az egyéni, befelé forduló megközelítésen.⁷²

A napjainkig fennmaradt szentségimádási formák általában individualista eucharisztikus teológián alapulnak.⁷³ „Minthogy az Eucharisztia ünneplése minden más jámbor megnyilvánulási forma középpontja és csúcspontja, (...) az Oltáriszentség tiszteletének minden formáját, amelyeket az »Ecclesia de Eucharistia« enciklika és a »Sacramentum caritatis« szinódus utáni buzdítás ajánl és bátorít, a közösségközpontú eucharisztikus egyháztan szempontjából kell harmonizálni.”⁷⁴

A szentségimádás közösségi jellegében helye van az egyéni szentségimádásnak is, amelyet a szerzetesrendek tagjai, egyes hívek és számos fiatal is végez, akik egyénileg töltik imádságban idejüket az Oltáriszentség előtt. Csendben Krisztus szeretetteljes tekintete elé állnak, és a Szentlélek ajándékából felismerik

⁷² Vö. D. MICHLER, *L'adorazione eucaristica. Riflessione teologica e progetto pastorale*, San Paolo, Cinesello Balsamo 2003, 58.

⁷³ W. KASPER, *Ecclésiologie eucharistique: de Vatican II à l'exhortation Sacramentum caritatis*, in *L'Eucharistie don de Dieu pour la vie du monde. Actes du Symposium international de théologie. Congrès eucharistique*, Québec, Canada, 11–13 juin 2008; CECC Ottawa, 2009, 211.

⁷⁴ XVI. BENEDEK, *Ad Plenariam Sessionem Pontificii Comitatus Eucharisticis Internationalibus Conventibus provehendis*, in *AAS* 102 (2010), 900–902.

az ő jelenlétét a megtört kenyérben. A feltámadt Úr befogadása spontán módon a dicséretre, hálaadásra indít, és megerősödik a vágy, hogy mélyebb közösségre lépjünk az Úrral, és imádkozzunk az Egyházért és a világért.⁷⁵ Így, imádságban időzve az Oltáriszentség előtt, megérlelődik bennünk az elkötelezett keresztény élet, hogy a mai összetett és bonyolult világunkban megéljük az evangéliumot és tanúságot tegyünk róla.

⁷⁵ Vö. J. M. CANALS, *Prier devant l'Eucharistie*, in M. BROUARD (szerk.), *Eucharistia. Encyclopédie de l'Eucharistie*, Paris 2002, 639–646.

6. AZ EUCHARISZTIA MINT A TEREMTETT VILÁG ÁTALAKULÁSÁNAK FORRÁSA

6.1. Az Eucharisztia kozmikus jelentősége

Az Eucharisztia misztériuma összefoglalója és közép-pontja minden hittitoknak. Benne sűrítve megtaláljuk a húsvéti áldozatot: Jézus áldott szenvedését, üdvöztető halálát és dicsőséges feltámadását.

Az Oltáriszentségben megy végbe és árad ki a világmindenségre a Krisztus megtestesülésével kezdődött helyreállítás: *„Őbenne nyertük el a megváltást a vére árán, és bűneink bocsánatát bőséges kegyelme folytán, amelyet végtelen bölcsességében és megértésében gazdagon árasztott ránk. Tudtunkra adta ugyanis akaratának titkát, azt az őbenne előre meghatározott jóságos tervét, hogy elérkezik az idők teljessége, és Krisztusban mint Főben, újra egyesít mindent, ami a mennyben és a földön van”* (Ef 1,7–10).

Az Eucharisziának mindent átfogó, kozmikus dimenziója van. Egyetemes hatása túlterjed az Egyházon, az emberiségen, az élőkön és a megholtakon, érinti az egész teremtettt mindenséget. Azért rendelkezik kozmikus egyetemességgel, mert az értünk meghalt és föltámadt Krisztust tartalmazza, aki az egész teremtés kezdete és célja (vö. Kol 1,15–17). Föltámadásával Jézus legyőzte a bűn és a halál hatalmát, felragyogtatta az emberi élet és a teremtés végső értelmét, elővételezte annak beteljesedését. Ő a remélt *„új ég és új föld”* (2Pt 3,13) szilárd alapja, a mindenség újjáteremtésének kezdete (vö. Jel 21,5). Kezdetének

a dicsőséges létmódra való teljes átalakulásnak, melyben az ember a Krisztussal való feltámadás révén részesedik, amelyre titokzatosan az egész teremtet is hivatott.

6.2. Szentmise a világ oltárán

Krisztus, az egész teremtet Megváltója érkezik hozzánk a szentmisében, és valóságosan jelen van az Oltáriszentségben. *„Óáltala, ővele és őbenne”* az Atyáé *„minden tisztelet és dicsőség a Szentlélekkel egységben”*; az emberek, az angyalok, de az egész teremtet világ minden tisztelete és dicsőítése is.

Ezért imádkozik így a pap az eucharisztikus imában: *„méltán dicsóít téged alkotásod, az egész teremtet világ”*,⁷⁶ és vezeti be a *Sanctus* – mintegy az egész kozmosz Istent dicsőítő himnuszának – imádkozását a következőképpen: *„Velük [az angyalokkal] együtt mi is, és szavunk által minden teremtmény a világon, ujjongva áldja szent neved.”* Majd az eucharisztikus imát ismét így zárja le: *„Add meg mindnyájunknak, akik gyermekeid vagyunk, hogy (...) elnyerjük a mennyei örökséget országokban, és ott az egész teremtet világgal együtt, amely megszabadult a bűn és a halál romlandóságából, dicsóítve magasztaljunk téged.”*⁷⁷

Az Eucharisztia ünneplésének kozmikus dimenziója megfelel annak a kozmikus dimenziójú reménységnek, mely az egész teremtet célba jutására irányul. *„Ha a szentmisét egy vidéki templomocska kicsi oltárán mutatjuk is be, az Eucharisziát mindig bizonyos értelem-*

⁷⁶ III. Eucharisztikus ima.

⁷⁷ IV. Eucharisztikus ima.

ben a világ oltárán ünnepeljük. Az Eucharisztia egyesíti az eget és a földet. Magában foglalja és áthatja az egész teremtetést. Isten Fia azért lett emberré, hogy helyreállítsa az egész teremtetést egy olyan tettel, amely a legnagyobb dicsőítése Annak, aki a semmiből teremtette a világot; így ő, az örök Főpap, amikor tulajdon vérével belép az örök szentélybe, visszaadja a Teremtőnek és Atyának az egész megváltott teremtetést.”⁷⁸

A Krisztus feltámadása által megújult teremtetés és az Eucharisztia lényegi kapcsolatát jól kifejezi az a tény, hogy az első keresztények a hét első napján gyűltek össze Eucharisziára. A hét első napján jelent meg először a föltámadt Krisztus a tanítványainak, s ezen a napon találták üresen a sírját. Az „Úr napján” megült Eucharisztia a föltámadt Krisztus ünneplése volt. Ugyanakkor a hét első napja – az Ószövetség révén – emlékeztetett a teremtetés kezdetére is. Így a keresztények kezdettől fogva a meghalt és feltámadott Krisztus misztériumát ünnepelték az Eucharisziában, az új teremtetés forrását, reménykedve az Úr dicsőséges visszatérésében: *„A vasárnap a feltámadás napja, az új teremtetés »első napja«, melynek első gyümölcse a feltámadott*

⁷⁸ EE 8. Elsősorban a jezsuita Pierre Teilhard de Chardin volt az a szerző, aki az Eucharisziának erről a kozmikus dimenziójáról elmélkedett. Ez a gondolkodásmód jelenik meg a *Mise a világ felett* című, 1923-ban kiadott könyvecskéjében, melyet a kínai Ordosz-sivatagban a színeváltozás ünnepén írt, amikor kenyér és bor híján, a világmindenség történelmét ajánlja fel Istennek nagy áldozati adományként, mely Krisztus által, a Lélekben mindent visszavezet az Atyához: *„Itt sem találok bort és kenyeret. Oltárom sincs. Ezért a szimbólumok fölé emelkedem, a valóság pusztá fenségébe, s én, a te papod, az egész Föld oltárán ajánlom föl neked a világ munkáját és verítékét.”* PIERRE TEILHARD DE CHARDIN, *Mise a világ felett*, in Uő., *A mindenség himnusza* (ford. Rezek Román), São Paulo 1970, 9.

Úr embersége, az egész teremtett valóság végső átalakulásának biztosítója.”⁷⁹

Ezért a keresztény közösség minden vasárnap megünnepli az Eucharisziát, hirdetve Jézus üdvösséghozó halálát, feltámadását, várva az egész teremtett világ Uraként való visszatérését.

6.3. Az Eucharisztia és a teremtett világ átalakulása

Az Eucharisztia azonban nemcsak középpontja a kozmosz liturgiájának, hanem a teremtett világ felmagasztalásának és átalakulásának a titokzatos centruma is. A kenyér és a bor – mint teremtett ajándékok – magasabb létrendbe kerülnek, amikor a föltámadt Krisztus jelenlétének a szentségévé lesznek. *„Csodálatos csere”* valósul meg: kenyeret és bort helyezünk az oltárra a föld termékeként és az emberi munka gyümölcseként, a konszekráció által pedig a föltámadott Krisztus lesz jelen a kenyérben és a borban. *„A teremtett valóság az Oltáriszentségben találja meg legnagyobb felmagasztalását. (...) Az Úr a megtestesülés misztériumának csúcspontján egy anyagdarabon keresztül akart eljutni lényünk legmélyébe. Nem felülről, hanem belülről, hogy saját világunkban találkozassunk vele. Az Eucharisziában már megvalósult a teljesség, s ez az univerzum éltető közepontja. (...) Az Oltáriszentségben jelen lévő megtestesült Fiúhoz csatlakozva az egész kozmosz hálát ad Istennek.”⁸⁰*

Az eucharisztikus átváltozás kezdete annak a végső és nagy átalakulásnak, melyre az egész teremtés

⁷⁹ FERENC PÁPA, *Laudato si’ – Áldott légy* [LS] enciklika (2015), 237.

⁸⁰ Uo., 236.

rendeltetett. *„A kenyér és a bor lényegi átváltozása [Krisztus] testévé és vérévé a teremtésben egy olyan radikális változás elvét teszi le, ami a »maghasadáshoz hasonlít«. (...) Olyan változás ez, amely arra van rendelve, hogy elindítsa a valóság átalakulásának folyamatát, melynek végső állomása az egész világ átalakulása lesz, egészen addig az állapotig, amikor Isten lesz minden mindenben (vö. 1Kor 15,28).”*⁸¹

Minden szentmisében, a Szentlélek erejében, a kenyér és a bor Krisztus testévé és vérévé változik, majd az áldozás során a Krisztus eucharisztikus testében részesedők átformálódnak, Krisztushoz hasonulnak. Ezek a változások előre mutatnak arra a végső nagy átalakulásra, mely a test föltámadásában és a kozmosz újjáteremtésében valósul meg.

Az Eucharisztia középpontja a teremtés istendicséretének, táplálója a feltámadásunkba és a kozmosz végső átalakulásába vetett reményünknek, valamint forrása a teremtést megóvó elköteleződésünknek.

⁸¹ SCA 11.

7. AZ EUCHARISZTIA A SZENTSÉG FORRÁSA

Az Egyházban mint Krisztus testében „minden tagnak más a szerepe”, mivel „a nekiünk jutatott kegyelem szerint adományaink is különböznek” (Róm 12,4.6). Így az Egyház minden egyes tagja személyes életformájának megfelelően teljesíti a keresztény hivatását. A II. Vatikáni Zsinat azt tanítja, hogy „a különféle életformákban és hivatásokban ugyanazt az életszentséget ápolják mindazok, akiket Isten Lelke sürget”, és hogy az életállapotnak megfelelő tökéletességre vezető utak és eszközök közül nem hiányozhat a szentségek, „főleg az Eucharisztia” gyakori vétele.⁸²

7.1. A 20. századi magyar vértanúk példája

Az eucharisztikus imában így fordulunk az Atyához: „Valóban szent vagy, Istenünk, minden szentség forrása”,⁸³ aki „a mi Urunk, Jézus Krisztus által, a Szentlélek erejével”⁸⁴ éltet és megszentel mindent. Az Eucharisztia által lesz képes minden megkeresztelt ember arra, hogy a kapott hivatásához méltóan éljen (vö. Ef 4,1).

Számos 20. századi magyar vértanú, szent is az Eucharisztia erejéből, az életét fenntartás nélkül ajánlkozó Krisztust utánozva vált „élő, szent, Istennek tetsző áldozattá” (Róm 12,1). Példaként felidézünk kö-

⁸² LG 41–42.

⁸³ II. Eucharisztikus ima.

⁸⁴ III. Eucharisztikus ima.

zülük néhány olyan jeles személyt, akik beragyogták az elmúlt évszázad magyar egyházának történetét.⁸⁵

Boldog Brenner János (1931–1957)⁸⁶ egyike azon papoknak, akinek sorsával a pártállami rendszer megakarta félemlíteni az Egyházat. János atyát 1957. december 14-én éjszaka beteghez hívták. Útközben a titkosrendőrség emberei brutális módon meggyilkolták. Így ma Magyarországon magyar Tarzícíuszként, az Oltáriszentség vértanújaként tiszteljük. Egyszerre példa ő szerzetesek és egyházmegyés papok számára, hiszen a kommunista diktatúra által felosztatott ciszterci rend titkos tagjaként és egyházmegyés papként hűséges szolgálatával, életáldozatával rámutat az Eucharishtiában élő Krisztusra.

Boldog Apor Vilmos (1892–1945) győri püspököt is az eucharisztikus lelkület tette képessé a vértanúság vállalására. Híveinek gyakran mondta: *„Hiába járunk szentmisére, ha nincs bennünk hitből fakadó tevékeny szeretet.”* A német megszállás idején felekezetre és etnikumra való tekintet nélkül állt ki az üldözöttek mellett. 1945-ben, nagycsütörtökön még megünnepelte az Eucharisztia alapítását papjaival és híveivel. Nagypénteken, amikor védelmébe vette a püspöki palota pincéjében menedéket kereső nőket, egy szovjet katonára lelőtte.

⁸⁵ A szövegben említetteken kívül utalnunk kell még Boldog Bogdánffy Szilárdra, Boldog Scheffler Jánosra, Boldog Meszlényi Zoltánra, Boldog Gojdics Péter Pálra, Boldog Sándor Istvánra és a hét ferences vértanúra.

⁸⁶ CSÁSZÁR ISTVÁN – SOÓS VIKTOR ATTILA, *Magyar Tarzícíusz. Brenner János élete és vértanúsága 1931–1957*, Szombathely 2003, 49–51.

A zsidókat mentő *Boldog Salkaházi Sára* (1899–1944) testvérnek is az eucharisztikus lelkiség adott erőt a vértanúsághoz. „Az Oltáriszentségből jön minden erő” – írta naplójában.⁸⁷ A Szociális Testvérek Társaságában küzdött a nemzetiszocializmus terjedésének embertelen következményei ellen. Mintegy ezer üldözöttet bújtattak, közülük majdnem százat személyesen Sára testvér mentett meg. A napi szentmisében sokat imádkozott azért, hogy ehhez a küzdelemhez legyen ereje. A zsidók után kutató nyilasok 1944. december 27-én letartóztatták, majd a Dunába lőtték.

Isten Szolgája Mindszenty József (1892–1975) bíborost, esztergomi érseket a kommunista állam az ateista hatalommal szembeni bátor kiállása, az Egyház jogainak és az emberi jogoknak félelmet nem ismerő védelme miatt koncepciós perben elítélte. Megrendítően írta le, hogyan volt nyolc évig tartó rabsága alatt hűségének, a krisztusi megbocsátásnak és az engesztelő lelkületnek a forrása, és egyben fogságának legnagyobb vigasza a mindennapi szentmise és Krisztus valóságos jelenlétének imádása a börtönben. „Aggódva őriztem az Oltáriszentséget. Tudtam, hogy séta alatt turkálnak, motoznak cellámban, ezért sétára is magammal vittem: Vácra is. Ebből áldoztam ott is. Szentségimádást is gyakran végeztem, úgyhogy éjszaka is mellettem volt a sötétben. Meg-megérintettem a terítőt át. De sokat jelent a rabnak a zárkában a szentségi Jézus!”⁸⁸

Boldog Romzsa Tódor (1911–1947)⁸⁹ kárpátaljai görögkatolikus püspököt Sztálin parancsára gyilkoltatta

⁸⁷ DIÓS ISTVÁN (szerk.), *Boldog Salkaházi Sára. Emlékkönyv*, Budapest 2006.

⁸⁸ MINDSZENTY JÓZSEF, *Emlékirataim*, Budapest 2015, 395–396.

⁸⁹ PUSKÁS LÁSZLÓ, *Megalkuvás nélkül – Boldog Romzsa Tódor élete és vértanúhalála*, Budapest 2005.

meg a szovjet titkosrendőrség. Ismeretes az Eucharisztia iránti mélységes szeretete. Utolsó főpapi tevékenysége egy templomszentelési Szent Liturgia volt, melyről hazatérőben teherautóval elgázolták, majd a kórházban mérgezett injekcióval végeztek vele.

Orosz Péter (1917–1953)⁹⁰ titokban felszentelt görög-katolikus püspököt már kispap korában csodálták a mindenét odaajándékozó szeretetéért. Püspökként is így élt. Az őt elfogó és kísérő katona akkor lőtte agyon, amikor az útszéli kereszt elé térdelve, még magához vette a beteghez viendő Oltáriszentséget.

7.2. Egyetemes meghívás az életszentségre

Az Egyház történetének minden szakaszában, a világ minden táján a szentek mindenféle életkort és minden életállapotot képviselnek, ők az egyes népek, nyelvek és nemzetek konkrét arcai. Ők szerették és követték Krisztust mindennapi életükben, és biztosítanak bennünket arról, hogy bármelyikünk számára lehetséges ezen az úton járni.

Életük az Egyház hitében érlelődött, ők jelentik a kereszténység valódi arcát. Mi élvezzük társaságuk jelenlétét, és tápláljuk a biztos reményt, hogy egy napon osztozhatunk boldog életükben.

Mindnyájan az élet teljességére kaptunk meghívást. Nagy erővel fejt ki ezt ki Szent Pál az Efezusiaknak írt levélben: *„Mindegyikünk Krisztus ajándékozásának mértéke szerint részesült a kegyelemben. (...) Ő némelyeket*

⁹⁰ PUSKÁS LÁSZLÓ, *Ilyeneké Isten országa. Isten Szolgája Orosz Péter (1917–1953) titokban felszentelt püspök élete és vértanúsága*, Nyíregyháza 2010.

apostollá, másokat prófétává, ismét másokat evangélistává, pásztorrá és tanítóvá tett, hogy szolgálatuk betöltésére neveljék a szenteket, és fölépítsék Krisztus testét, amíg mindnyájan el nem jutunk az Isten Fia hitének és megismerésének egységére, és meglelt emberré nem leszünk, elérve Krisztus teljessége életkorának mértékére” (4,7.11–13).

A II. Vatikáni Zsinat az apostol szavait fejti ki, amikor kijelenti: *„A különböző életformákban és hivatásokban ugyanazt a szentséget munkálja mindenki, akiket Isten Lelke vezérel és (...) követik a szegény, alázatos és a keresztyén hordozó Krisztust, hogy az ő dicsőségében is részesülhessenek”*; és *„az Isten és a felebarát iránti szeretet pecsételi meg Krisztus minden igazi tanítványát”*.⁹¹ Ebben áll a keresztyén élet valódi egyszerűsége, nagysága és mélysége. Ilyen módon minden megkeresztelt része lesz a szentség nagy mozaikjának, amelyet Isten alkot a történelemben, hogy Krisztus arca világítson teljes fényességgel.

A szeretet mint a jó mag növekszik és gyümölcsöt hoz az ige hallgatása és az Eucharishtiában való részvétel révén. Az Eucharisztia ünneplése az a csúcspont, amikor Jézus üdvösségünkért adott testével és kiontott vérével felfedi kilétének titkát és megmutatja minden egyes hívő hivatásának értelmét. Aki az „élet kenyereből” táplálkozik, erőt merít belőle, hogy ő maga is ajándékká váljon, ahogyan Szent Ágoston írja: *„Legyetek azzá, amit magatokhoz vesztek, és vegyétek magatokhoz azt, amik vagytok.”*⁹² Ezt a megújító erőt hangsúlyozza Ferenc pápa is: *„Amikor magunkhoz vesszük Krisztust a szentáldozásban, megújítjuk szövetségünket*

⁹¹ LG 41–42.

⁹² *Sermo 272, 1 – In die Pentecostes*, in NBA XXXII/2, 1162.

vele és megengedjük neki, hogy mindjobban véghezvigye bennünk az átalakulást."⁹³

Ezért fontos, hogy ne hagyjuk el egyetlen vasárnapon sem a találkozást a feltámadt Krisztussal az Eucharishtiában. Ez nem többletteleher, hanem fény az egész hétre, és az életszentség forrása. A Feltámadottal való vasárnapi találkozásban a keresztény élet olyan eucharisztikus formát ölt, amely képes alakítani egész életünket.⁹⁴

7.3. A mindennapi életben

Ennek, a hivatásukból adódóan, a leginkább tudatában vannak a **papok**. „*A papi lelkiség bensőjében eucharisztikus. E lelkiség magva már a papszentelés liturgiájában elhangzik a szentelő püspök szavaiban: »Vedd a szent nép áldozati adományait az eucharisztikus áldozathoz. Fontold meg, mit teszel, kövesd, amit ünnepelsz, alakítsd lelkedet az Úr Krisztus keresztyének misztériuma szerint«.*”⁹⁵

Így, szolgálatuk mindennapos gyakorlásában „*gyarapodjanak Isten és a felebarát szeretetében, tartsák fenn a papi közösség kötelékét, bővelkedjenek minden lelki jóban, és legyenek mindenki előtt Istennek az élő tanúi. Kövessék azokat a papokat, akik a századok folyamán gyakran a föltűnést nélkülöző, rejtett szolgálatban is az életszentség ragyogó mintaképét hagyták hátra. Az ő dicséretük ma is hangzik Isten Egyházában.*”⁹⁶

⁹³ FERENC PÁPA, *Gaudete et exsultate* [GE] apostoli buzdítás (2018), 157.

⁹⁴ Vö. SCa 76–77.

⁹⁵ Uo., 80.

⁹⁶ LG 41.

Rájuk van bízva a „hit titka”, hogy közösségeikkel együtt Istennek „*lelki áldozatot*” (1Pt 2,5) ajánljanak fel. Az Eucharisztia tisztelete, csakúgy a szentmise bemutatása során, mint az Oltáriszentség imádásában, ilyen módon „*éltető forrássá válik, amely egybekapcsolja a szolgálati papságot a hívek egyetemes papságával, és felmutatja ennek vertikális dimenzióját és központi értékét*”.⁹⁷

Az evangéliumi tanácsok által **Istennek szentelt élet** az Egyházban az Úrnak való teljes odaadottságot jeleníti és valósítja meg. Így a tisztaság, a szegénység és az engedelmesség fogadalmai által a szerzetesek önfelajánlása összekapcsolódik Krisztusével. Ezt az egyszer kimondott és végleges választ akarja a szerzetes minden szentmisében és szentáldozásban megújítani.⁹⁸ Természetes, hogy az Eucharisztia ünneplése, a szentáldozás és a szentségimádás a megszentelt élet középpontjában áll a naponta megújítandó önajándékozás forrásaként.⁹⁹

Határozott bátorítással fordulunk a **családok** felé, hogy az Eucharisztia szentségéből merítsenek ihletet és erőt. „*A férfi és a nő szeretete, az élet elfogadása, a nevelés azok a kiváltságos helyek, melyeken az Eucharisztia megtudja mutatni, hogy át tudja formálni és beteljesedésre tudja vinni a lét értelmét.*”¹⁰⁰ A keresztény házastársak az új és örök Szövetség ezen áldozatában találják meg azt a forrást, „*amelyből házassági szövetségük fakad, benne ta-*

⁹⁷ II. JÁNOS PÁL, *Dominicae cenae* [DC] levél (1980), 2.

⁹⁸ Vö. SCa 81.

⁹⁹ II. JÁNOS PÁL, *Vita consecrata* [VC] szinódus utáni apostoli buzdítás (1996), 95.

¹⁰⁰ SCa 79.

lálják meg a mintaképet és belőle merítik az életet. Krisztusnak az Egyházért felajánlott szeretet-áldozatát megjelenítő Eucharisztia a Szeretet forrása.”¹⁰¹

A világ az a mező, amelybe Isten a gyermekeit helyezi, mint jó magokat. Itt, a mindennapos életben, a megkeresztelt **világi hívek**, az Eucharisziából meg erősödve arra kapnak meghívást, hogy a Krisztus által hozott radikális újdonságot éljék meg mindennapos életkörülményeik közt. Az Eucharisztia hassa át egyre mélyebben mindennapi életüket!

Boldog Batthyány-Strattmann László (1870–1931) is erről tett tanúságot. A tizenegy gyermeket nevelő családapá szemorvosi szolgálatával példásan segítette a szegényeket. A fizikai gyógyításuk mellett a hitük táplálásával is törődött. A napi szentáldozáshoz járuló orvos példás családi életével és hivatásának áldozatos gyakorlásával valósította meg a szegények szolgálatában az eucharisztikus életet.

A keresztényeknek van egy új nemzedéke, akiknek arra szól meghívása, hogy járuljanak hozzá az emberi valóságok építéséhez és megújításához: ők a **fiatalok**. Az erőszak és elnyomás után a világnak szüksége van rájuk, hogy új „hidakat” építsenek, egyesítsék és kibélikítsék a világban a széthúzó erőket. A hivatás nélküli ember kultúrája után olyan férfiakra és nőkre van szükség, akik hisznek az életben, és azt Istentől jövő hivatásként fogadják el. Túllépve azokon a kapcsolatokon, amelyeket a virtuális közösségi oldalak jelentenek, „csakis a magasztos és nagylelkű eszményekre nyitott

¹⁰¹ II. JÁNOS PÁL, *Familiaris consortio* [FC] apostoli buzdítás (1981), 79.

szívű és értelmű, bátor fiatalok adhatják vissza az emberi élet és kapcsolatok szépségét és igazságát”.¹⁰²

Az utat, hogy valaki ennek az új kornak a prófétája és a szeretet hírnöke lehessen, Isten ígéje és az Eucharishtiában való tevékeny részvétel támogatja, mivel ez minden keresztény közösség és minden hívő életének középpontja. Krisztus testében és vérében részesedve, és örömmel élve az egyházi közösséget, a gyermekek és a fiatalok erőt meríthetnek ahhoz, hogy megéljék ezt a különleges korszakot, amint ezt az Ifjúsági Világtalálkozó is bizonyítja, mivel az Eucharisztia megünneplését a figyelmük középpontjába helyezik.

Jézus szereti a **gyermekeket** és szívesen találkozik velük (vö. Mk 10,13). A keresztény beavatás betetőzéseként, a családi, majd plébániai katekézis után az elsőáldozási szentmisével a gyermekek a keresztény közösség aktív tagjaivá lesznek.

Szent II. János Pál pápa emlékeztetett rá, hogy a Szent Eucharisztia táplálja a gyermekek szeretetét Jézus iránt. *„Jézus mindörökre velünk akart maradni! Jézus egyesülni akart velünk a szentáldozásban, hogy közvetlenül és személyesen mutassa meg szeretetét. Mindnyájan kimondhatjuk: »Jézus szeret engem! Én szeretem Jézust!« (...) Jézus az a barátunk, akiről nem mondhatunk le, ha találkoztunk vele s megértjük: ő szeret bennünket és kívánja a mi szeretetiünket. (...) Maradjatok méltók Jézushoz, akit magatokhoz vesztek! Legyetek ártatlanok és nagylelkűek! Igyekeztek mindenkinek széppé tenni az életét*

¹⁰² XVI. BENEDEK, *Homília a XXIII. Ifjúsági Világtalálkozó záró szentmiséjén* (Sydney, 2008. július 20.), in AAS 100 (2008), 548.

*az engedelmességetekkel, a kedvességetekkel és jólneveltségetekkel! Az öröm titka a jóság!”*¹⁰³

A plébániai közösség vasárnapi szentmiséjén a fiúk és a lányok az oltár szolgálatában, valamint a *scholában* énekelve törekszenek rá, hogy örömtelibbé tegyék az ünneplést. Családjaikkal együtt felfedezik, hogy a Jézussal való találkozásban van szeretetük és erejük forrása, hogy mindjobban növekedjenek a hitben és *„teljes mértékben Krisztus testének tagjai legyenek”*.¹⁰⁴

*„Különleges módon kapcsolódnak a szenvedő Krisztushoz a szegények, a betegek és az igazságért üldözöttek: az Úr az evangéliumban azt mondta róluk, hogy boldogok, és »minden kegyelem Istene pedig, aki Krisztusban örök dicsőségre hívott meg benneteket, rövid szenvedés után maga fog majd titeket tökéletessé tenni, megerősíteni, megszilárdítani és biztos alapra helyezni« (1Pt 5,10).”*¹⁰⁵

Azok számára, akik készülnek elhagyni ezt az életet, az Egyház a betegek kenetét, valamint az Eucharisziát mint szent útravalót kínálja fel, mivel Krisztus testében és vérében az örök élet magva és a feltámadás ereje van: *„Aki eszi az én testemet, és issza az én vére-met, annak örök élete van, s feltámasztom az utolsó napon”* (Jn 6,54). Így az Eucharisztia a *„halhatatlanság orvosság”*, hogy mindörökké Jézus Krisztusban élhessünk.¹⁰⁶

Egy ősi imádságban az Egyház úgy szól erről a szentségről, mint a mennyei dicsőség zálogáról: *„Ó, szent lakoma, amelyen Jézusban részesedünk: emlékeziünk kín-*

¹⁰³ II. JÁNOS PÁL, *Homília a gyermekek elsőáldozásán* (1979. június 16.), in *L'Osservatore Romano*, 16 giugno 1979.

¹⁰⁴ EM 14.

¹⁰⁵ LG 41.

¹⁰⁶ Vö. KEK 1524.

szenvedésére, lelkiünk megtelik kegyelemmel és megkapjuk az eljövendő dicsőség zálogát.” Miután Krisztus húsvéti misztériumában átment ebből a világból az Atyához, az Eucharishtiában marad velünk az eljövendő dicsőség záloga: *„A szent áldozatban való részesedés a Szívéhez tesz hasonlóvá, fönn tartja erőinket a földi élet zarándokútján, ébren tartja bennünk az örök élet vágyát, és már most egyesít a mennyei egyházzal, a Boldogságos Szűzzel és az összes szentekkel.”*¹⁰⁷

¹⁰⁷ Uo., 1419.

8. AZ EUCHARISZTIA A MISSZIÓ ÉS A TESTVÉRI SZOLGÁLAT FORRÁSA

8.1. A beteljesedett küldetés szentsége

„Az evangelizálás (...) az Egyház sajátos kegyelme és hivatása, legmélyebb identitása” – figyelmeztetett Szent II. János Pál pápa 2003-ban.¹⁰⁸ Az Eucharisztia ennek az evangelizációnak forrása és egyszersmind elérendő célja is. „A »beteljesedett küldetés« szentsége, amelyben teljesül az emberiség közös vágya: közösség Istennel, aki minden lesz mindenben, és egyetemes testvéri közösség egymással.”¹⁰⁹ Minthogy mindenkinek joga részesedni az Evangéliumban, a keresztények úgy hirdetik, hogy nem zárnak ki belőle senkit, mint amikor az ember meg akarja osztani örömét másokkal, szép távlatot mutat és „minden gyönyörűséggel teljes lakomára hív”.¹¹⁰

„Az áldás után a diakónus vagy a pap a népet e szavakkal bocsátja el: »Ite, missa est.« E köszöntésben benne foglaltatik az ünnepelt szentmise és a keresztény világi küldetése közötti kapcsolat.”¹¹¹

Nos, az Eucharisztia az a forrás, amelyből az Egyház evangelizáló képessége fakad, mivel „nem csupán

¹⁰⁸ II. JÁNOS PÁL, *Ecclesia in Europa* [EEu] szinódus utáni apostoli buzdítás (2003), 45.

¹⁰⁹ NEMZETKÖZI EUCHARISZTIKUS KONGRESSZUSOK PÁPAI BIZOTTSÁGA, *„Krisztus bennetek a dicsőség reménye.” Az Eucharisztia az Egyház küldetésének csúcsa és forrása*, Budapest 2015, 65.

¹¹⁰ VÖ. FERENC PÁPA, *Evangelii gaudium* [EG] apostoli buzdítás (2013), 14.

¹¹¹ SCa 51.

belső erőt biztosít, hanem – bizonyos értelemben – programot is. Az Eucharisztia ugyanis olyan létmód, mely Jézusból árad a keresztény emberbe, és annak tanúságtétele által szétsugárzik a társadalomba és a kultúrába. Hogy ez megtörténjék, ahhoz minden hívőnek személyes és közösségi elmélkedéssel magáévá kell tennie azokat az értékeket, melyeket az Eucharisztia kifejez, azt a magatartást, amit sugall, és azokat az elhatározásokat, melyekre indít.”¹¹²

Aki az élő víz forrásából ivott (vö. Jn 4,14), annak másokat is meg kell itatnia. „A számáriai asszony, alighogy befejezte a Jézussal való beszélgetését, misszionárius lett, és »az asszony szavára« (Jn 4,39) sok számáriai hitt Jézusban. (...) Mi mire várunk?”¹¹³ Itt az idő, hogy határozott lépést tegyünk a liturgikus terv megvalósítására közösségeink életében.

8.2. Emmauszból Jeruzsálembe

Az emmauszi tanítványok evangéliumi története (vö. Lk 24,13–35) szépen ábrázolja az Egyház és minden megkeresztelt hívő missziós arculatát, mivel a feltámadt Úrral történő találkozás, amely az ige meghallásában és a kenyértörésben valósul meg, arra indítja a két úton lévő tanítványt, hogy lelkesen hirdessék az Urat.

¹¹² MND 25. E kijelentés pontos visszhangját megtaláljuk a *Sacramentum caritatis* 84. pontjában: „Nem járulhatunk az eucharisztikus asztalhoz anélkül, hogy engedjük magunkat bevonni a misszióba, mely Isten szívéből kiindulva el akar érni minden embert. Ezért a keresztény lét eucharisztikus formájának alkotórésze a missziós törekvés.”

¹¹³ EG 120.

Az emmauszi történet az úton kezdődik, amelyen két mélységesen csalódott tanítvány halad, akik a húsvétot nem a megváltás eseményeként élték meg, hanem úgy, mint Jézus és a saját várakozásaik kudarcát. Melléjük szegődik egy névtelen vándor.

Az evangelizáció *origópontja* Isten megelőző szeretete: Isten szeret téged! Feltételek nélkül közeledik hozzád. Íme, *„maga Jézus közeledett (...) hozzájuk”* (Lk 24,15). Az evangelizáció *első lépése* az, hogy odaszegeződünk embertársaink mellé, kísérik őket életútjukon, és tanúsítjuk számukra Isten megelőző szeretetét. A szentmise legelején ugyancsak ezzel az örömhírral találkozunk, amikor Isten eléink jön; ekkor a keresztyénben beleburkolózunk a háromszemélyű egy Isten életébe és szeretetébe.

De az emmauszi tanítványok mégsem ismerték fel Jézust, amíg meg nem nyitotta elméjüket a Szentírás magyarázata révén (vö. Lk 24,17). Mi is, amikor hétről hétre részt veszünk az Eucharisztia ünneplésében, mindenekelőtt azt tapasztaljuk, hogy az evangelizáció nem elsősorban tanítások magyarázatát jelenti, hanem minden dolognak, az életnek és a liturgiának az értelmezését az Úr húsvétja üdvösségszerző eseményeinek fényében. Ez a Szentírást magyarázó igehirdetés feladata. Az Ó- és Újszövetség hallgatásakor *„lángol a szívünk”*, miközben maga Krisztus fedi fel előttünk nem csupán az üdvösség történetét, hanem mindannak értelmét is, amit élünk. *„Az ige és az Eucharisztia olyan bensőségesen tartoznak össze, hogy nem lehet őket egymás nélkül megérteni: Isten ígéje szentségi testté lesz az eucharisztikus cselekményben. Az Eucharisztia nyit meg bennünket a Szentírás megértésére, a Szentírás viszont megvilágítja és megmagyarázza az Eucharisztia miszté-*

riumát.”¹¹⁴ Ezért az Egyház kezdettől fogva, amikor az Eucharisziát ünnepli, soha nem szűnik meg hirdetni, „amit az Írásokban róla [Krisztusról] írtak” (Lk 24,27).

Emmauszba érkezve a Feltámadott teljesíti a tanítványok kérését: belép velük a házba, asztalhoz ül, kezébe veszi a kenyeret, megáldja, megtöri és nekik nyújtja. Csak ekkor ismerik fel őt. A szentmisében ma is ugyanezek a gesztusok ismétlődnek.

Miután az emmauszi tanítványok a kenyértörésben felismerték Jézust, „visszatértek Jeruzsálembe” (Lk 24,33), az apostoli egyház közösségébe, hogy tudtul adják: találkoztak az Urral.

Ennek valóra váltása folytatódik „az Úr napján” (Jel 1,10), amikor „minden fajból, népből és nemzetből” (Jel 7,9) származó férfiak és nők elindulnak a sok-sok székesegyház, bazilika, plébániatemplom felé... Ez a végtelen folyam mindenhol magába gyűjti a keresztényeket, a skandináv tájaktól a mediterrán vidékekig, Amerikából, Ázsiából, Afrikából és Ausztráliából. A keresztények gyalog, kerékpáron, metróval, autóbuszon, kocsival mennek, több százezer megkeresztelt ember, akik egyesülnek az Úr oltára körül, hogy együtt alkossák Krisztus testét a modern világ szívében. Isten népe már húsz évszázada részese ennek az Eucharisziához közeledő mozgásnak, amely akkor ér majd célba, amikor az emberiség az Isten országában eszi majd újból a mennyei kenyeret.

Amikor a szentmise véget ért, a hívek csoportjai ugyanígy boldogan elindulnak mindenfelé. S ahogy lassan szétoszlanak, mint a magok a barázdákba, ki-ki visszatér megszokott foglalatosságához. Az élet igéje által megvilágosítva, az Oltáriszentségből táplálkoz-

¹¹⁴ XVI. BENEDEK, *Verbum Domini* [VD] apostoli buzdítás (2010), 55.

va, a földi ország szívében új ösvényeket mutatnak, melyek az emberi élet rejtett szövetét alkotják. Mint az élő víz forrásai, amelyek a Templom jobb oldalán fakadnak (vö. Ez 47,2) megöntözik a tereket, utcákat, a városnegyedeket – a legtávolabbi külváros utolsó lakásáig.

Így válik az Eucharisztia ünneplése a szív és a társadalom megváltozásának motorjává, és így alakítja közöttünk a testvériség kultúráját. *„Az eucharisztikus találkozás (...) a tanítványban határozott akaratot kelt, hogy bátran hirdesse másoknak is azt, amit hallott és amit megélt, hogy őket is elvezesse egy ugyanilyen találkozásra Krisztussal. Ilyen módon az Egyház által elküldött tanítvány megnyílik a határtalan misszióra.”*¹¹⁵

8.3. Az Eucharisztia és a testvéri szolgálat: az Egyház diakóniája

Az Eucharisztia megünneplése nem fejeződik be az áldással és az elbocsátással, ugyanis a szentmise forrása az Egyház életének; a „motorja”, különösképpen a diakóniájában, mely egyik lényeges alaptevékenysége. A liturgikus konstitúció szerint *„A liturgia arra ösztönzi a hívőket, hogy a húsvéti szentségekkel töltkezve, legyenek »egy szív-egy lélek a szeretetben«, azért imádkozik, hogy megőrizzek az életben, amit megkaptak a hitben, s az Úr és az emberek közötti szövetség megújítása az Eucharishtiában a Krisztus sürgető szeretetére vonzza és gyűjti meg őket.”*¹¹⁶

¹¹⁵ XI. RENDES PÜSPÖKI SZINÓDUS, *A proposíciók végleges listája* (2005. október 22.), n. 42, in *Enchiridion Vaticanum V*, 23, 767.

¹¹⁶ SC 10.

Istennek az Egyszülött Fiú húsvétjában és a Szentlélek ajándékozásában kinyilvánult és megvalósult szeretetének teljes misztériumát hordozza az Eucharisztia titka. Ez teszi lehetővé, hogy a szeretet legyen annak magatartása, aki az Úrral közösségre lépett. Mielőtt valamely műként vagy kezdeményezésként jelentkezne, a szeretet olyan magatartások együttese, mely Krisztusból meríti példáját.

Krisztus húsvétjának megemlékező ünneplése során az Egyház a szolgálat közösségeként születik meg. Az Eucharisztia mindenkor felidézi a közösségben a hívást annak teljesítésére, amit Jézus elsőként élt meg, azaz a teljes önátadásra, mindenki üdvösségeért. Az eucharisztikus közösség, osztozva a Szolga sorában, maga is szolgálóvá válik: miközben az *„átadott testet”* eszi, maga is *„átadott egyházi testté válik, másokért adatott testté, sokakért felajánlott testté”*. A hívek pedig, miközben hirdetik *„az Úr halálát és feltámadását, s várják új eljövetelét”*, életüket teljes mértékben átadják neki.

Az új evangelizáció útján is az alapvető törvény Krisztus keresztyének törvénye, aki a jó földbe hullott búzaszemként bőséges termést hoz (vö. Jn 12,24). A történelem során mindig igazolódott, hogy nem adhatunk életet, csak úgy, ha felajánljuk önmagunkat. Az evangelizáció ereje, amely az Eucharisziából születik, arra indítja a híveket, hogy saját történelmi helyzetükben váltsák valóra annak tettét, aki *„szerette övéit, akik a világban maradtak, mindvégig szerette. Vacsora közben (...) hozzáfogott, hogy sorra megmossa, s a derekára kötött kendővel megtörölje tanítványainak a lábát. (...) »Ha tehát én, az Úr és Mester megmostam lábatokat, nektek is meg kell mosnotok egymás lábát«”* (Jn 13,1–5.14).

Minden alkalommal, amikor az Eucharisziát ünnepeljük, tudatára ébredünk, hogy Krisztus az áldozatát

mindenkiért hozta, és hogy az Eucharisztia „minden őbenne hívót arra készítet, hogy »megtört kenyér« legyen mások számára, és legyen elkötelezett egy igazságosabb és testvériesebb világ mellett. (...) Mindegyikünk hivatása, hogy Jézussal együtt megtört kenyér legyünk a világ életéért.”¹¹⁷

A szegényekért, kicsinyekért, kitaszítottakért végzett karitatív szolgálatban ünnepeljük saját valódi húsvétunkat, a magunk átmenetét a halálból az életre. Amikor a szentmisét lezáró elbocsátás után kilépünk a templomból, „illúziók, ideológiákból táplálkozó utópiák nélkül, járjuk a világ útjait úgy, hogy magunkban visszük az Úr testét, (...) alázattal tudomásul véve, hogy csak egyszerű búzaszemek vagyunk, de Isten Krisztusban megtestesült szeretetének biztos tudatában, mely szeretet erősebb a rossznál, az erőszaknál és a halálnál is...”¹¹⁸ Valóban: nem tudunk élni szeretettel a történelemben az Eucharisztia nélkül, és az Eucharisziát nem ünnepelhetjük anélkül, hogy ne a szeretet evangéliumával szolgál-nánk azután a világot.

8.4. Az Eucharisztia és a megkereszteltek egysége: az Egyház közössége

„*Ubi Eucharistia, ibi Ecclesia; ahol az Eucharisziát ünnepel, ott van az Egyház.*” Ez az eucharisztikus egyháztan alapelve, amelyet nem csupán az ortodox teológusoknál találunk meg, hanem más formában a II. Vatikáni Zsinat egyes szövegeiben és a katolikus teológusoknál is.

¹¹⁷ SCa 88.

¹¹⁸ XVI. BENEDEK, *Homília Krisztus Szent Teste és Vére ünnepén* (2011), in AAS 103 (2011), 464.

Az Eucharisztia, mint a messiási idők lakomájának megvalósulása, meghívás a közösségre az egy asztal körül, nemcsak a hívőknek, hanem minden embernek szóló egyetemes meghívás.¹¹⁹ Valóban: az Eucharisztia nem csupán a személyes hit jele, nem azért ünnepeljük, hogy ezzel erősítsük különállásunkat és bezárkózásunkat. Sokkal inkább azért, hogy felülemelkedjünk az elválasztó akadályokon, és megnyíljunk az üdvösséget hozó egyetemes meghívásra. Sajnálatos módon a jelenlegi helyzetben nem lehetséges minden keresztény felekezet összes megkereszteltje számára, hogy az Úr egyetlen asztala köré összegyűljön, s ott a Feltámadott egyetlen lakomájában részesüljön. Ennek oka az egyházak történelmi megosztottsága, amely bűn, nyilvánvalóan ellentmond a kereszt jelentésének és az Eucharisztia misztériumának.

Az elmúlt évtizedek Eucharisziával kapcsolatos dokumentumai arról tanúskodnak, hogy sok tekintetben elmozdulás történt a különböző felekezetek közötti egykori merev szembenállásokhoz képest. A közeledés pozitív jelei mutatkoztak ott is, ahol hajdan csupán megoszlások és ellentétek uralkodtak. Azért utalunk itt erre az örömteli tényre, mert azt reméljük, hogy az eucharisztikus kongresszus hatására ezek szélesebb körű teológiai elismertségre tesznek szert, és egyre inkább a hívő köztudat részévé válhatnak.

Különösen jelentős volt az a közeledést hozó dokumentum, amelyet *„Kereszttség, Eucharisztia és szolgálat”*

¹¹⁹ Már a *Didakhé* (9,4) is felhívja a figyelmet erre a témára, amikor megmagyarázza a kenyér és a bor, az üdvösség lakomája szimbólumát: *„Amiképpen ez a kenyér el volt szórva mindenfelé a dombokon, és amikor egybegyűjtötték, egy dologgá vált, ugyanígy gyűljön egybe Egyházad a föld végső határaitól.”*

[KESZ] címmel tett közzé 1982-ben az *Egyházak Világtanácsának Hit és Egyházalkotmány Bizottsága*. Ez a mű több mint 50 év munkájaként a többoldalú párbeszéd egyik legjelentősebb eredményének számít. Megfogalmazódik benne az ökumenikus közeledés legmagasabb foka. Sőt, az egyetértés is kirajzolódik benne három olyan témában, amelyek a 16. század óta megosztották a keresztényeket. Az Eucharisziával kapcsolatban a Katolikus Egyház hivatalosan elismeri: *„A dokumentum szerkezete és alapvető szempontjainak kifejtési sorrendje (...) megfelelnek a katolikus tanításnak.”*¹²⁰

A különvált testvérek álláspontjai az eucharisztikus „áldozat” – nemegyszer megosztó – témájában az „emlékezet” bibliai fogalmának segítségével közeledtek: *„Eucharisztia a megfeszített és feltámadt Krisztus emlékezete, azaz élő és hatékony jele az ő áldozatának, amelyet egyszer s mindenkorra hozott a keresztfán, és mind a mai napig hatékony az emberiség javára. Az emlékezet bibliai fogalma, amikor az Eucharisziára alkalmazzuk, Isten művének erre a jelenvaló hatékonyságára utal, amikor népe ünnepli azt a liturgiában. Maga Krisztus, mindazzal, amit véghezvitt érettünk, (...) jelen van ebben az anamnészisben (vagy megemlékezésben), a vele való közösséget nyújtva nekünk.”*¹²¹

A „valóságos jelenléttel” kapcsolatban, valamint arra vonatkozóan, hogy ez miképpen valósul meg az ünnepség során, a dokumentum elismeri a követke-

¹²⁰ M. THURIAN (szerk.), *Le Chiese Rispondono al BEM*, 6 kötet, Genf 1986–1988. A hatodik kötet tartalmazza a Katolikus Egyház hivatalos „Válaszát”.

¹²¹ EGYHÁZAK VILÁGTANÁCSA HIT ÉS EGYHÁZALKOTMÁNY BIZOTTSÁGA, *„Battesimo, eucaristia, ministero. Documento di Lima, 1982”*, in *Enchiridion Oecumenicum*, vol. I, 1411.

zőket: „Krisztusnak az Eucharisztia alapításakor mondott szavai és elvégzett gesztusai állnak az ünneplés középpontjában: az eucharisztikus lakoma Krisztus testének és vérének, az ő valóságos jelenlétének a szentsége. Krisztus többféleképpen is teljesíti azt az ígértét, hogy a világ végéig mindig együtt lesz az övével. Azonban az Eucharishtiában egyedülálló módon van jelen. (...) Az Egyház Krisztus valóságos, élő és tevékeny jelenlétét vallja az Eucharishtiában.”¹²²

Kiemelkedő jelentősége van az *intercommunio* kérdésének, amely körül megmarad a feszültség abban, hogy az Eucharisztia az egység jele vagy eszköze.¹²³ Amennyiben a jel fontosságára tekintünk, az eucharisztikus vendégség nehézségbe ütközik, hiszen az Eucharishtiának a már elért és működő egységet kell kifejeznie és ünnepelnie. A katolikus és ortodox tanítás szerint az Eucharisztia nem csupán a Jézussal való személyes egyesülésünk eszköze, hanem az Egyház hitébe, szentségi felépítésébe, erkölcsi elvárásaiba való teljes beépülésünk szentsége is. Amennyiben az Eucha-

¹²² Uo., 1413.

¹²³ Vö. a II. Vatikáni Zsinat ökumenizmusról szóló határozatával: „A szent cselekmények közös végzését (*communicatio in sacris*) azonban nem szabad a keresztények egységének helyreállítása érdekében válogatás nélkül alkalmazható eszköznek tekinteni. E közös cselekmények főleg két elvtől függenek: az Egyház egységének kifejezése és a kegyelem eszközeiben való részesedés. Az egység kifejezésére általában nem szabad szent cselekményeket közösen végezni. A kegyelem közvetítése viszont olykor javallja. A konkrét teendőkről – figyelembe véve a hely, az idő és a személyek összes körülményét – a helyi püspök okosan döntsön, hacsak másképpen nem határozott alapszabályai szerint a püspöki konferencia vagy az Apostoli Szent-szék” (UR 8).

risztiát mint az egység okát szemléljük: az *intercommunio* bizonyos esetekben lehetséges.

Addig is az egység útja tovább fejlődik és folytatódik az „élet ökumenéje” terén, a kereszt jele alatt, amely mindenkit arra indít, hogy élje meg Isten együttérzését és irgalmát. Ennek megjelenési formája alapvetően a hétköznapiakban megélt hit tanúságtétele, amely a Szentírásból való elmélkedés, más egyházak megkeresztelt hívőivel közösen végzett munka, az ökumenikus csoportokban elkötelezett tevékenység, és a különböző felekezetek helyi közösségeiben a hitoktatás és nevelés terén elindított kezdeményezésekben kialakított együttműködés révén valósul meg.

Az istentisztelet terén lehetséges az Isten igéjének ökumenikus ünneplése, *Az imaórák liturgiájában* való osztozás, a közös zárandoklatok szervezése és még sok minden más. A *diakónia* terén a keresztények már most is számos közös kezdeményezésben dolgoznak együtt azért is, mert a szűkös anyagi körülmények egyre inkább arra kényszerítenek bennünket, hogy egyesítsük erőinket: a szociális központok, az idősgondozás, a nehéz helyzetben élő családok látogatása, a kórházi lelkipásztori szolgálat, a tömegkommunikáció csak néhány azon területek közül, ahol a közösség együtt ünnepelt evangéliuma cselekvővé válhat és tovább terjedhet.

Nem szabad elfeledkezni a „*lelki ökumenéről*” sem, amely az egység felé tartó utunk lelke. A legkülönbözőbb élethelyzetekben vannak olyan férfiak és nők, akik a Szentlélek sugallatára jelenvalóvá teszik az örömhírt, akik révén érezhetővé válik az evangélium lendülete ott is, ahol az Egyház megfáradt. Községeikben evangéliumi és ökumenikus életet élnek, s így olyan lelki mozgalmat hoznak létre, ahol

folyamatosan imádkoznak az egység megvalósulásáért.¹²⁴

8.5. Az Eucharisztia és a kiengesztelődés

A zoltáros így énekel: „*Minden forrásom belőled fakad*” (Zsolt 87,7). Akik az Eucharisztia forrásából merítenek, azok – legyenek „Filisztea, Tírusz vagy Etiópia” lakói (vö. Zsolt 87,4), legyenek bármely nép fiai – egyetlen titokzatos Testnek lesznek a tagjai, a polgártársai a mennyei Jeruzsálemnek, Isten városának (vö. Fil 3,20).

Az Eucharishtiában a Szentháromság egy Isten titka jelenik meg, az Atya, a Fiú és a Szentlélek, amely közösségébe vonja az emberiség nagy családját. „*Szerencsés meglátás az, hogy Rubljov híres Szentháromság-ikonja az Eucharishtiát helyezi a szentháromságos élet középpontjába.*”¹²⁵ Krisztus megváltást szerző húsvétjában lebontotta a népeket szétszakító válaszfalakat (vö. Ef 2,14), és Testének tagjává tette a belőle táplálkozókat. „*Mi mindannyian egy kenyér, egy test vagyunk*” (1Kor 10,17) – biztosít Szent Pál apostol, valamint: „*Nincs többé zsidó vagy görög, rabszolga vagy szabad, mert mindannyian egygyé lettetek Krisztus Jézusban*” (Gal 3,28). Krisztusnak és az ő Lelkének ajándéka, amelyet az eucharisztikus közösségben kapunk „*túláradó bőséggel*

¹²⁴ Ezeknek a problémáknak a kapcsán lásd: L. BIANCHI, *Eucaristia ed ecumenismo. Pasqua di tutti i cristiani*, Bologna 2007; W. KASPER, *Sacramento dell'unità. Eucaristia e Chiesa* (GDT 305), Brescia 2004; M. FLORIO – C. ROCCHETTA, *Sacramentaria speciale I* (Corso di Teologia sistematica 8/a), Bologna 2004.

¹²⁵ Vö. MND 11.

teljesíti azt a testvéri egységre irányuló vágyat, ami ott lakik minden ember szívében. Tapasztalhatóvá teszi az ugyanarról az eucharisztikus asztalról való táplálkozás testvériségét, ami messze felülmúl minden egyéb asztalközösséget.”¹²⁶

Igazi egység emberek, nemzetek között nem is valószínű, hogy másképpen, csak őbenne gyökerezve: *„Ne féljete! Nyissátok meg, sőt tárjátok ki Krisztus előtt a kapukat! Nyissátok meg az ő üdvözítő hatalma előtt az államhatárokat, a gazdasági és politikai rendszerek határait, a kultúra, a fejlődés és a civilizáció széles mezőinek korlátait. Ne féljete!”¹²⁷*

Ez az egység nem törli el a nemzetek különbözőségeit. A teremtető Isten szándéka volt az, hogy az ember történelmi és társas lény legyen, és különböző kultúrákban, különféle anyanyelveket beszélve, történelmi módon bontakoztathassa ki önmagát.¹²⁸ Az Isten által ajándékozott egység nem olyan, mint egy kaotikus tömeg. Nem is a másképpen gondolkodót akár guillotine alá is küldő állítólagos testvériség. Ez az egység a Szentlélek ajándékából születik, aki pünkösdkor úrrá lesz a nyelvek zűrzavarán, és a különböző anyanyelvű emberek is megértik egymást ugyanazon Szentlélek által.

Közép-Európa népeit a történelem viharai – olykor idegen nagyhatalmak – gyakran egymás ellen fordították a csatamezőkön. Mindazonáltal nem feledkeztek el arról, ami legmélyebben összeköti őket, vagyis keresztény hitükről. Krisztus ennek a régiónak, Euró-

¹²⁶ EE 24.

¹²⁷ Vö. II. JÁNOS PÁL, *Székfoglaló beszéd* (1978. október 22.), in AAS 70 (1978), 944.

¹²⁸ Vö. AZ IGAZSÁGOSSÁG ÉS BÉKE PÁPAI TANÁCSA, *Az Egyház társadalmi tanításának kompendiuma*, 384–387.

pának és az egész emberiségnek is egyetlen reménye; az Eucharisztia közös ünneplése jele és eszköze a Krisztusban való összetartozásunknak.

Ennek tudatában a különböző országok püspöki konferenciái az elmúlt években több alkalommal is együtt ünnepelték az Eucharisziát, és közös nyilatkozatokat írtak alá a kiengesztelődés jegyében.¹²⁹ Ugyanis „*az eucharisztikus ünneplésnek hála, a konfliktusban álló népek egybegyűlhetnek Isten igéje körül, meghallgathatják a prófétai üzeneteket, elnyerhetik a bűnök bocsánatát és elfogadhatják a megtérés kegyelmét, amely lehetővé teszi a számukra, hogy részesedjenek egyazon kenyérből és egyazon kehelyből. Jézus Krisztus, aki önmagát adja az Eucharisziában, megerősíti a testvérek közösségét és arra indítja a konfliktusban állókat, hogy siessenek kiengesztelődni a párbeszédben és az igazságosság jegyében.*”¹³⁰

Ennek értelmében a Nemzetközi Eucharisztikus Kongresszus egy ragyogó lehetőség lesz az emlékezet megtisztítására és gyógyítására,¹³¹ a múlt sebeinek, sérelmeinek megbocsátására, hogy Krisztusban kiengesztelődjünk egymással, ugyanis ő képes legyőzni

¹²⁹ Ilyen volt 2008. június 28-án a Magyar és a Szlovák Püspöki Konferencia közös nyilatkozatának aláírása Mátraverebély-Szentkút nemzeti kegyhelyén. Hasonló dokumentum született 2003-ban: *Versöhnte Nachbarschaft im Herzen Europas* (az osztrák és a cseh püspöki kar között 2004-ben, a Közép-Európai Katolikus Találkozón [Mariazell]).

¹³⁰ XI. RENDES PÜSPÖKI SZINÓDUS, *Propozíciók az Eucharisziáról szóló szinódusi ülés számára* (2005. október 22.), n. 49, in *Enchiridion Vaticanum*, XXIII, 771.

¹³¹ Szent II. János Pál kedvelt kifejezése szerint. A fogalom a 2000. évi nagy jubileummal kapcsolatban született meg. Vö. II. JÁNOS PÁL, *Tertio millennio adveniente* [TMA] apostoli levél (1994), 33–35; UÓ, *Incarnationis mysterium* [IM] bulla (1998), 11.

a jelen nehézségeit és kísértéseit.¹³² A kiengesztelődésre való törekvésben az Eucharisztia az lesz az életben, amit az ünneplésben jelentésként hordoz.

Európa minden országa a történelem során a maga lelkületével, szokásaival fejezte ki ebben az egyetlen titokban való hitét. Az úrnapi körmenetek, virágszőnyegek, az ünnepélyes szentségimádások, az előszentelték liturgiája, az elsőáldozási ünnepek egybekapcsolják Közép-Európa népeit (lengyeleket, cseheket, szlovákokat, szlovéneket, horvátokat, szerbeket, magyarokat, osztrákokat, ukránokat, románokat). Társadalmunk létrehozta Európa lelki egységét, ugyanazon forrásból táplálkozva. Napjainkban az egyes részegyházak önmagukban nem képesek válaszolni a feléjük irányuló kihívásokra.

Anélkül, hogy megtagadnánk a történelmi eseményekből származó különbözőségeket, egyre inkább érlelődik az egység tudata, amely a közös keresztény múltban gyökerező kulturális hagyományokat összefogva társadalmi és egyházi szinten, egymás kölcsönös megismerésének és egymás értékeiben történő osztozás útján vezet.¹³³

Mindez vonatkozik természetesen a roma testvéreinkre is, akiknek a védőszentje Boldog Ceferino, egy igazán eucharisztikus lelkületű férfi. A cigányság mély hitét mutatta meg, amikor 1965-ben a roma zarándokok Szent VI. Pál pápának egy olyan szentségmutatót adtak ajándékba, amely szögesdrótból ké-

¹³² A folyamat teológiai alapjairól lásd: NEMZETKÖZI TEOLÓGIAI BIZOTTSÁG, *Emlékezet és kiengesztelődés. Az Egyház és a múlt bűnei*, Budapest 2000.

¹³³ Vö. *EEu* 4.

szült, emlékezve ezzel a *porajmos* [ejtsd: parajmosz] idején a koncentrációs táborokban megölt cigányokra.

Csaknem egy évszázaddal ezelőtt Martin Buber azt mondta, hogy egy kultúra addig él, amíg kapcsolatban marad azzal az éltető titokkal, amely létrehozta, amelyből született.¹³⁴ Európa kultúráit Krisztus titka hozta létre. Ehhez az éltető Forráshoz kell visszatalálnunk, meghallva Szent II. János Pál felszólítását: „[Európa!] A századok folyamán megkaptad a keresztény hit kincsét. Ez az evangéliumból fakadó elvekre alapozza életedet, és belőle fakadnak a termővesszők nemzeteid művészetében, irodalmában, gondolkodásában és kultúrájában. Azonban ez az örökség nem csak a múlthoz tartozik; tero a jövőre vonatkozóan is, amit át kell adnod az eljövendő nemzedékeknek, mert a személyek és a népek életének forrása, akik együtt alkotják az európai földrészt.”¹³⁵

¹³⁴ Vö. MARTIN BUBER, *Frankfurti előadás*, 1922.

¹³⁵ *EEu* 120.

9. „AVE VERUM CORPUS, NATUM DE MARIA VIRGINE”

Az *Ecclesia de Eucharistia* enciklika (2003. április 17.) utolsó fejezetében Szent II. János Pál pápa arra hívja a híveket, hogy tanuljanak „Máriától, az eucharisztikus asszonytól”. Kijelenti, hogy „amikor az Egyház példaképként tekint Máriára, meghívást kap arra, hogy kövesse őt e szentséges misztériummal való kapcsolatában is”,¹³⁶ és biztosít arról, hogy ha az ő nyomait követjük, úgy ünnepelhetjük az Eucharisztia misztériumát, mint „az Egyház kincsét, a világ szívét, a jövő zálogát, melyre minden ember – tudattalanul is – vágyakozik”.¹³⁷

A Mária és az Eucharisztia között fennálló mély kapcsolatot főként a II. Vatikáni Zsinat Egyházzól szóló konstitúciója, a *Lumen gentium* dokumentum VIII. fejezetéből érthetjük meg, amely szerint „Mária ugyanis oly benső helyet foglal el az üdvösség történetében, hogy a hit legfőbb titkait egyesíti és tükrözi magában”.¹³⁸ A hitnek e legfőbb titkaihoz tartozik az Eucharisztia, amelyet *mysterium fidei*nek nevezünk.

Hasonló módon, Máriát mint az „eucharisztikus asszonyt”, a keresztény közösség példaképét csak úgy érthetjük meg, ha tekintetbe vesszük az egyházatyák és a Zsinat tanítását a Szűzanyáról, mint az „Egyház előképéről (...) a hit, a szeretet és a Krisztussal való tökéletes

¹³⁶ EE 53.

¹³⁷ Uo., 59.

¹³⁸ LG 65.

egység rendjében”.¹³⁹ Ezt a tanítást alkalmazza Szent VI. Pál a *Marialis cultus* kezdetű apostoli buzdításban a liturgiára, amelyet megünneplünk és megélünk Mária nyomában haladva, aki „azon áhítat példaképe, amellyel az Egyház az isteni misztériumokat ünnepli és életre váltja”.¹⁴⁰ Ugyanez a dokumentum később példákat is hoz erre, megmutatván, hogy Mária „figyelmes Szűz – imádkozó Szűz – Szűz Anya – felajánló Szűz”, és utal az eucharisztikus áldozatban való jelenlétére is, „amelyet az Egyház a mennyei szentekkel, elsősorban a Szűzanyával közösségben mutat be”.¹⁴¹

A hívek közössége úgy tekint Máriára, az „eucharisztikus asszonyra”, mint önmaga legszebb ikonjára, és szemléli benne az eucharisztikus élet páratlan mintáját. „Ezért amikor az oltáron jelen van a verum Corpus, natum de Maria Virgine [Szűz Máriától született valóságos test], a pap a liturgikus közösség nevében a kánon szavaival megerősíti: »megemlékezünk elsősorban a dicsőséges és mindenkor Szűz Máriáról, Istenünknek és Urunknak, Jézus Krisztusnak édesanyjáról«.”¹⁴² Akinek szent nevét segítségül hívják és tisztelik a keleti keresztény hagyományok kánonjai is.

„Ő a tota pulchra, az egészen szép, mert benne tükröződik Isten dicsőségének ragyogása. A mennyei liturgia szépsége, melynek a mi közösségeinkben is tükröződnie kell, őbenne hűséges tükörré talál.”¹⁴³ A hívek arra töreksznek, hogy meglegyenek bennük is Mária érzései, amelyek által megtanulunk eucharisztikus és egyházas

¹³⁹ Uo., 63.

¹⁴⁰ VI. PÁL, *Marialis cultus* [MC] apostoli buzdítás (1974), 16.

¹⁴¹ Uo., 17. és 20.

¹⁴² SCa 96.

¹⁴³ Uo., 96.

érzületű személyekké válni. Segítenek az egész közösségnek, hogy valóban élő, Istennek tetsző ajándékként éljenek, és így „szeplőtlenül” jelenhessenek meg az Úr előtt, az ő akarata szerint (vö. Kol 1,21; Ef 1,4).

Az Egyház, amely *„magáévá teszi Mária lelkiületét, az Eucharishtiában teljesen egyesül Krisztussal és áldozatával”,*¹⁴⁴ a Szűzanyával énekli a *Magnificat* énekét az Eucharisztia perspektívájába helyezve. Valóban eucharisztikus magatartás a dicséret és a hálaadás, Isten csodatetteinek szemlélése az üdvtörténetben, az eszkatologikus várakozás az új földre és az új égre, amelyeknek csírája jelen van az Istenhez felemelt aláztosak életében. Mint Jahve szegény szolgálója és Isten szolgálóleánya, Mária fia tanítványait tanítja az Eucharisztia „stílusának” követésére: az önátadásra és a szolgálatra.

A Szentlélek a Boldogságos Szűzanya közbenjárására gyújtsa lángra szívünket, ahogyan az emmauszi tanítványokban tette (vö. Lk 24,13–35), újítsa meg életünkben az Eucharisztia csodatát a liturgikus szertartások szépsége és tündöklése által, amelyben hatékonyan megmutatkozik Krisztus húsvétja és Isten dicsősége. Az emmauszi tanítványok felkerekedtek és sietve visszatértek Jeruzsálembe, hogy osztozzanak az örömben testvéreikkel, a hitben. A valódi öröm abban áll, hogy felismerjük: a meghalt és feltámadott Úr közöttünk marad, társunkul szegődik az úton és együtt él velünk az Egyházban, az ő titokzatos Testének misztériumában.¹⁴⁵

¹⁴⁴ EE 58.

¹⁴⁵ E végső megfontolásokhoz lásd: SCa 96–97.

A szeretet e misztériumának tanúiként, örömmel és csodálattal eltelve haladjunk továbbra is a szent Eucharisztia felé, hogy megtapasztaljuk és másoknak is hirdessük azt az ígét, amellyel Jézus búcsúzott tanítványaitól: *„Én veletek vagyok minden nap, a világ végéig”* (Mt 28,20).

IMÁDSÁG AZ 52. NEMZETKÖZI EUCCHARISZTIKUS KONGRESSZUSRA

Hálát adunk neked,
Urunk, Jézus Krisztus,
aki az Eucharishtiában
a szeretet forrásához hívsz,
hogy testeddel és véreddel
táplálj és éltesz minket.
Segíts, hogy áldozatod
és jelenléted erejéből
nagylelkűen forduljunk
minden embertársunk felé.
Add, hogy a kiengesztelődést szolgáljuk
az emberek és a népek között;
tettekkel és szavakkal is hirdessük:
te vagy az egyetlen Úr
és minden élet forrása!
Ámen.